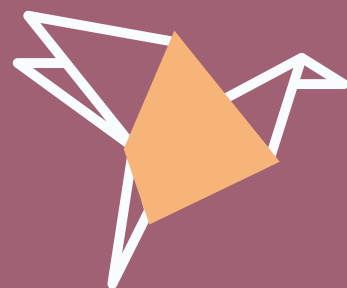

Bendruomenių, palaikančių vaikystę be smurto, kūrimas

Sąmoningumo skatinimo kampanijos, kuriomis
siekiama uždrausti fizinių bausmių taikymą

Leidėjas	Baltijos Jūros Valstybių Tarybos sekretoriatas Slussplan 9, PO Box 2010, 103 11 Stokholmas, Švedija
Autorius	Olivia Lind Haldorsson
Redaktoriai	Turid Heiberg, Annabel Egan ir Maria Corbett
Programos partneriai	Baltijos jūros valstybių taryba; Švedijos sveikatos ir socialinių reikalų ministerija; Estijos socialinių reikalų ministerija; Suomijos socialinių reikalų ir sveikatos ministerija; Latvijos gerovės ministerija; Lenkijos vaikų teisių ombudsmenas; „Visuotinė iniciatyva dėl visų fizinių bausmių vaikams panaikinimo“
Ekspertų indėlis	Daja Wenke
Bendraautoriai	Estija: Ann-Lind Liiberg, Tonu Poopuu ir Ege Ulend. Visuotinė iniciatyva dėl visų fizinių bausmių vaikams panaikinimo: Anna Henry. Airija: Jillian van Turnhout. Latvija: Evita Berke ir Kristina Freiberga. Lietuva: Ieva Daniūnaitė ir Reda Jasinskienė Lenkija: Ewa Jarosz, Marek Michalak, Aneta Mikołajczyk, Maria Keller-Hamela, Marta Skierkowska, Maciej Stadtmuller ir Beata Wojtkowska. Švedija: Cristina Barbaglia, Henrik Holmquist ir Bodil Langberg. Jungtinė Karalystė: Chris Dodd. BJVT sekretoriatas: Marlene Riedel ir Shawna von Blix
Dizainas	Myah Design www.myahdesigns.com
Kūrybinė grupė	Shawna von Blixen ir Marlene Riedel

ISBN: 978-91-985551-2-7

2018

Šį darbą licencijuoja Baltijos Jūros Valstybių Taryba pagal „Creative Commons“ Priskyrimas - Nekomercinis naudojimas - Jokių išvestinių kūrinių 4.0 tarptautinę licenciją. Jei norite peržiūrėti licenciją, apsilankykite <http://creativecommons.org/licenses/by-nc-nd/4.0>

Norėtumėte išversti šį leidinį?

Prašome kreiptis į Baltijos Jūros Valstybių Tarybą, jei norite sužinoti daugiau apie formatą, akreditaciją ir autorių teises.

turinys

programa „vaikystė be smurto“ 1

01

įžanga ir pagrindinės idėjos 4

02

sąmoningumo skatinimas besikeičiančiame
pasaulyje 6

03

bendruomenių, palaikančių vaikystę
be smurto, kūrimas 10

- 3.1 sąmoningumo skatinimas ir žinios apie
įstatymą 10
- 3.2 elgesio pokyčiai ir socialinio virsmo
metodai 11
- 3.3 sąmoningumo skatinimo kampanijų
ypatumai 11

04

veiksmingo sąmoningumo skatinimo
ir kampanijų vykdymo principai 14

- 4.1 vaikai kaip teisių turėtojai 14
- 4.2 aktyvus vaikų dalyvavimas 15
- 4.3 visa apimantis sąmoningumo skatinimas
ir bendravimas 17
- 4.4 etiškas sąmoningumo skatinimas ir
kampanijos 18
- 4.5 darbas grupėje 18

05

sąmoningumo skatinimas ir kampanijos,
skirtos elgesio ir socialiniams pokyčiams 24

- 5.1 konteksto supratimas 24
- 5.2 intervencijos kūrimas 25
- 5.3 bandymai, mokymasis ir pritaikymas 26

programa „vaikystė be smurto“

pakeiskime pasaulį: kad vaikystė be smurto taptų realybe

Nacionalinio įstatymo, draudžiančio vaikų fizinės bausmės bet kurioje aplinkoje, įskaitant namus, priėmimas yra esminis pasiekimas. Tai yra aiškus pranešimas, kad fizinės bausmės yra smurto prieš vaikus forma, kuri jau nebėra nei socialiai priimtina, nei teisiškai leistina. Įsigaliojus draudimui, visuomenės ir valstybės privalo investuoti į veiksmingą jo įgyvendinimą. Visame pasaulyje šalys susiduria su šiuo iššūkiu, o tikslas – panaikinti vaikų fizinės bausmės – dabar įtrauktas tiek į nacionalines, tiek ir regionines darbotvarkes.

Baltijos jūros regionas yra beveik vaikų „fizinės bausmių netaikymo zona“, nes 10 iš 11 regiono šalių jau yra uždraudusios fizinės bausmės visose aplinkose. Švedija buvo pirmoji šalis pasaulyje, kurioje priimtas teisinis draudimas 1979 m.; Suomija (1983 m.), Norvegija (1987 m.), Danija (1997 m.), Latvija (1998 m.), Vokietija (2000 m.), Islandija (2003 m.), Lenkija (2010 m.), Estija (2015 m.) ir Lietuva (2017 m.). Rusijos Federacija teisinio draudimo dar neįvedė.

Baltijos jūros regionas yra įvairialypis. Kai kurios regiono šalys turi beveik 40 metų teisinio draudimo įgyvendinimo patirtį, o kitos tik pradėjo kelionę, siekdamas užtikrinti vaikystę be smurto. Programa „Vaikystė be smurto“ remiasi išskirtiniu įsipareigojimu ir lyderyste, kurią pademonstravo regiono pokyčių kūrėjai. Tai apima politikus, valstybės pareigūnus, paslaugų teikėjus, specialistus, tyrinėtojus, šalininkus, žiniasklaidą ir piliečius, įskaitant vaikus, jaunimą ir tėvus.

Plėtra Baltijos jūros regione parodo, kad galima pakeisti požiūrį ir elgesį, o socialines normas galima transformuoti pozityvaus vaikų auginimo be smurto labui. Įsigaliojus nacionaliniams draudimams, vis daugiau tėvų atsisako taikyti fizinės bausmės auklėjant savo vaikus. Tačiau, nepaisant pasiektos pažangos, per daug vaikų vis dar patiria fizinį ir emocinį smurtą arba žeminantį bei menkinantį elgesį.

Programos „Vaikystė be smurto“ tikslas – skatinti visišką vaikų fizinių bausmių draudimo Baltijos jūros regione įgyvendinimą, daugiašalėms suinteresuotoms šalims bendradarbiaujant, planuojant ir vykdant veiksmus. Veiklos programai vadovauja Baltijos Jūros Valstybių Tarybos sekretoriatas ir ją bendrai finansuoja Europos Komisija. Penkių šalių partneriai remia Baltijos jūros regiono ministerijų ir nacionalinių institucijų sudarytą projektą: Estijos socialinių reikalų ministerija; Suomijos socialinių reikalų ir sveikatos ministerija; Latvijos gerovės ministerija; Lenkijos vaikų teisių ombudsmenas; Švedijos sveikatos ir socialinių reikalų ministerija. „Visuotinė iniciatyva dėl visų fizinių bausmių vaikams panaikinimo“ yra tarptautinis programos partneris.

Programa „Vaikystė be smurto“ parengė rekomendacinio pobūdžio pranešimus ir kampaniją, skirtą tėvams, vaikams, specialistams, šalininkams ir politikos formuotojams. Kiekviename pranešime daugiausia dėmesio skiriama konkrečiai temai; nuoseklus vadovas, draudimo įgyvendinimas namų aplinkoje, pozityvi tėvystė, sąmoningumo skatinimo kampanijos, paslaugų teikimas ir pažangos stebėseną. Be to, kampanija skatina sąmoningumą apie žalingą fizinių bausmių poveikį ir sąmoningumą, kaip svarbu vaikams turėti suaugusius asmenis, kuriais galėtų pasitikėti ir į juos kreiptis. Pranešimai ir kampanija įkvepia ir pateikia rekomendacijas bei praktines priemones, skirtas keisti visuomenę ir vaikystę be smurto paversti realybe. Nors pranešimai grindžiami Baltijos jūros regiono patirtimi, jie perteikia pagrindines idėjas ir išryškina geriausias praktikas, kurios yra svarbios ne tik 11- kai regiono valstybių, bet ir visai Europai bei už jos ribų.

Daugiau informacijos apie pranešimus ir kampaniją galima rasti adresu www.childrenatrisk.eu/nonviolence

01

Įžanga ir pagrindinės idėjos

Sąmoningumo skatinimas ir komunikacija yra pagrindinės priemonės, kuriomis paremtas nacionalinių įstatymų priėmimas ir įgyvendinimas siekiant uždrausti vaikų fizinės bausmės. Tokios kampanijos paprastai yra skirtos skatinti sąmoningumą ir paramą teisiniam draudimui bei skatinti perėjimą nuo fizinių bausmių prie pozityvių ir nesmutinių vaikų auklėjimo metodų. Šios priemonės gali apimti ministerijas ir institucijas nacionaliniu, regioniniu ir vietiniu lygmenimis, paslaugų teikėjus sveikatos apsaugos ir švietimo sistemose, nevyriausybinės organizacijas, bendruomenes ir tikėjimo grupes kaip valstybės partnerius įgyvendinant draudimą arba kaip nepriklausomus iniciatorius.

Yra daugybė skirtingų komunikacijos ir sąmoningumo skatinimo formų ir metodų. Jie gali būti universalūs, skirti visoms gyventojų grupėms, arba nukreipti į vieną konkrečią visuomenės grupę, kuri atkakliai laikosi savo nuomonės ir taiko fizinės bausmės. Jie gali aktyviai įtraukti į veiklą įvairių tipų ar profesijų, tikėjimo grupių žmones, taip pat vaikus ar jaunus žmones. Įvairios kampanijos gali pasirinkti skirtingas temas ir pagrindinius tikslus, įskaitant informacijos apie įstatymą, smurto prieš vaikus poveikį ir alternatyvių tėvystės strategijų pateikimą.

Kampanijos yra sėkmingiausios tuomet, kai jos yra platesnės nacionalinės strategijos dalis, pavyzdžiui, kampanija „Požiūris į visuomenės sveikatą“, apimanti daugybę veiklų, kurios laikui bėgant pasiekia didelį gyventojų skaičių. Dažnai tai yra iniciatyvų, sudarančių efektyviausią būdą keisti elgesį ir požiūrį, derinys. Tai gali būti, pavyzdžiui, visuotinės kampanijos ir dalyvavimu grindžiamo požiūrio derinį, apimantį dialogą su bendruomenių ir religiniais lyderiais, o taip pat paslaugų teikėjų siūlomą informaciją ir tėvų mokymą ne smurtinio vaikų auklėjimo strategijų.

Šiame rekomendaciniame pranešime pateikiama informacija apie įvairias kampanijas ir veiksmus, kurie gali būti naudojami kuriant sąmoningesnes ir labiau palaikančias visuomenes, pagaliau pereinant nuo fizinių bausmių taikymo prie tėvystės be smurto. Tai užima laiko, nes pradedama nuo trumpos diskusijos apie sąmoningumo skatinimą

ir kampanijas besikeičiančiame pasaulyje, prieš tai atidžiau pažvelgus į pamatinius socialinio virsmo ir besikeičiančio atskiro asmens elgesio pamatus. Pristatomi pagrindiniai sąmoningumo skatinimo ir kampanijos už vaikystę be smurto principai. Rekomendaciniuose pranešimuose pateikiama rekomendacijų, skirtų subjektams, norintiems skatinti sąmoningumą ir vykdyti kampaniją keičiant požiūrį ir praktiką dėl fizinių bausmių taikymo ir skatinant vaikystę be smurto, apžvalga.

PAGRINDINĖS IDĖJOS

Šiame rekomendaciniame pranešime pateikiamos tokios pagrindinės idėjos:

- Didėja teisinis, socialinis ir mokslinis pagrindas, kuriuo siekiama uždrausti vaikų fizinių bausmių taikymą.
- Įstatymų, draudžiančių fizinės bausmės, įvedimas siunčia aiškią žinią, kad smurtas prieš vaikus yra nepriimtinas.
- Siekiant paremti draudimo įgyvendinimą, būtina skatinti sąmoningumą dėl įstatymų pakeitimų ir to pasekmių.
- Taip pat reikia draudimą paremiančios komunikacijos, kad būtų sukurtas naujas pamatas visuomenės pritarimui, jog net ir lengvas smurtas prieš vaiką yra nepriimtinas.
- Veiksmingas sąmoningumo skatinimas ir kampanijos turi paremti vaikų teises, būti visa apimančios ir etiškos.
- Elgesys ir socialiniai pokyčiai yra sudėtingas ir ilgalaikis procesas, kuriam reikia įvairių intervencijų derinio, o jame turėtų būti atsižvelgiama į nacionalinę situaciją, auditoriją, potencialius partnerius ir išteklius.
- Paprastų, patrauklių, savalaikių ir socialinių intervencijų, įtraukiančių vaikus į veiksmų kūrimą, įgyvendinimą ir vertinimą, suformavimas gali padidinti rezultatus ir užtikrinti ekonominį efektyvumą.
- Mokymasis iš stebėsenos ir vertinimo yra labai svarbus nustatant, kaip ateities strategijos, veikla, partneriai ir informacijos kanalai turėtų būti sukurti ir išdėstyti siekiant kuo didesnio poveikio.

02

sąmoningumo skatinimas besikeičiančiame pasaulyje

Mūsų dienomis didėja teisinis, socialinis ir mokslinis pagrindas, kuriuo siekiama panaikinti vaikų fizinių bausmių taikymą. Daugelio pasaulio valstybių patirtis parodė, jog galima pakeisti tiek visuomenės nuomonę, tiek ir atskiro asmens elgesį. Norint atsikratyti pasenusio požiūrio ir įsitikinimų bei pristatyti naujas idėjas ir praktikas, reikia tvirtų argumentų ir suderintų veiksmų.

Nepaisant pasaulinės pažangos panaikinant fizines bausmes, daugelis tėvų ir toliau taiko fizines bausmes „auklėdami“ savo vaikus. Kai kuriose visuomenėse smurtas laikomas tiesiog įprastu metodu mokant ir kontroliuojant vaikus. Dėl to kai kurie tėvai mano, jog fizinės bausmės yra tinkamas ir veiksmingas būdas auklėti vaikus ir kad skausmas, kurį jie patiria, padės vaikui išmokti to, dėl ko ir buvo baudžiamas. Kartais tėvai gali ir nežinoti apie neigiamą fizinių bausmių poveikį vaiko sveikatai ir vystymuisi. Kitais atvejais tėvai taiko fizines bausmes dėl streso, įtampos ir pykčio, dažnai dėl to, kad jiems trūksta auklėjimo be smurto strategijų ir metodų, skirtų spręsti sudėtingas situacijas.

Pastovus fizinių bausmių taikymas aiškiai parodo, kad reikia konstruktyvių iniciatyvų istoriniams ir kultūriniais modeliams pakeisti ir padėti tėvams ieškoti alternatyvių strategijų vaikų auklėjimo iššūkiams spręsti. Šiais laikais egzistuoja stiprus teisinis, socialinis ir mokslinis pagrindas, kuriuo siekiama uždrausti vaikų fizines bausmes, ir jis aiškiai parodo, kad visų formų smurtas prieš vaikus yra nepriimtinas.

Nauji moksliniai įrodymai pagilino žinias apie vaiko vystymąsi ir neigiamą fizinių bausmių poveikį vaiko sveikatai ir jo vystymuisi. Taip pat didėja sąmoningumas ir neigiamo poveikio tėvams bei visuomenei pripažinimas. Socialinė pažanga, įskaitant priežiūrą prieš ir po gimdymo, reguliarius vaikų sveikatos

patikrinimus ir paramos šeimai paslaugas, suteikė naujų galimybių skatinti sąmoningumą, tėvų švietimą ir nustatyti smurto atvejus ankstyvuojamu etapu.

Tarptautinė teisė aiškiai nurodo, kad visos šalys privalo apsaugoti vaikus nuo fizinių bausmių, uždraudžiant ir panaikinant jų taikymą. Beveik visame pasaulyje priimta JT vaiko teisių konvencija (JTVTK) prisidėjo prie pripažinimo, kad vaikai turi būti traktuojami kaip visaverčiai žmonės, turintys teisę į orumą, dalyvavimą ir apsaugą nuo visų smurto formų. Taip pat yra vis daugiau regioninių priemonių ir iniciatyvų, kuriomis siekiama panaikinti fizines bausmes. Daugelis šalių įvedė teisinius vaikų fizinių bausmių draudimus. Tolumesnės kampanijos, žiniasklaidos pranešimai ir parama tėvams, kuriuos sustiprino gauti teigiami signalai iš politikų, bendruomenių bei religinių vadovų, paskatino sąmoningesnių ir labiau palaikančių visuomenių atsiradimą.

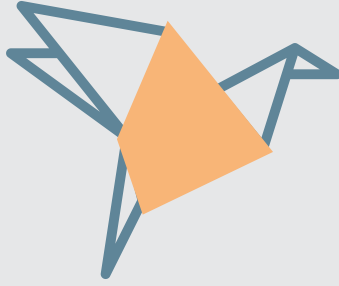
Argumentas, kad fizinės bausmės yra neatskiriama daugelio kultūrų ir visuomenių dalis, nebėra pripažįstama daugelyje pasaulio dalių. Niekas neturėtų būti paliktas nežinantis apie neigiamas fizinių bausmių pasekmes vaikams, tėvams ir visuomenei. Visuomenės pritarimas fizinėms bausmėms turi ir gali baigtis.

Daugelio pasaulio valstybių patirtis parodė, kad visuomenės nuomonė gali būti pakeista, kaip ir atskiro asmens elgesys, jei remiamasi svariais argumentais ir kartu veikiama siekiant atsikratyti pasenusio požiūrio ir įsitikinimų bei pristatyti naujas idėjas ir praktikas. Pavyzdžiui, kaip politinių lyderių ir piliečių ryžto rezultatas, daugelyje valstybių buvo sukurtos teisinės sistemos, skirtos apsaugoti piliečių teises ir užtikrinti lygybę, ir socialinės sistemos, įskaitant visuotinę galimybę gauti švietimo ir visuomenės sveikatos priežiūros paslaugas. Kadangi įvyko šie teigiami pokyčiai, palaipsniui pasikeitė požiūris, tradicijos, kultūra ir galiausiai praktika.

Lygiavertės vaikų apsaugos nuo prievartos užtikrinimas įstatymais yra galingas žingsnis tolesnio socialinio, ekonominio ir žmogiškojo vystymosi link. Tai prisideda prie visuomenių, kurios lygiavertėmis sąlygomis gerbia ir įgyvendina žmogaus teises, tiek suaugusiųjų, tiek ir vaikų atžvilgiu, kūrimo.

PAVYZDYS

Švedija yra ryškus pokyčių pavyzdys, kurie yra įmanomi sukūrus aukštą sąmoningumo ir socialinės paramos lygį palaikant teisinį fizinių bausmių draudimą. Per pastaruosius keturis dešimtmečius nuo fizinių bausmių uždraudimo Švedijoje pastebimas ženklus pokytis, kaip suvokiami vaikai ir kaip Švedijos visuomenė mano, kaip su jais reikėtų elgtis. Šiandien Švedijoje vaikai laikomi teisių turėtojais ir visuomenės nariais, turinčiais absoliučią teisę į laisvę nuo visų smurto formų, įskaitant ir fizines bausmes.

03

bendruomenių, palaikančių vaikystę be smurto, kūrimas

Įstatymų, draudžiančių fizinės bausmės, įvedimas siunčia aiškų signalą, kad smurtas prieš vaikus yra nepriimtinas. Siekiant paremti draudimo įgyvendinimą, būtina skatinti sąmoningumą dėl įstatymų pakeitimų. Tačiau vien tik sąmoningumo dėl įstatymų pakeitimo skatinimas neužtikrins stiprios socialinės paramos ir atskirų asmenų įsipareigojimo juos vykdyti. Taip pat reikia pokyčius paremiančios komunikacijos, kad būtų sukurtas naujas pamatas visuomenės pritarimui, jog net ir lengvas smurtas prieš vaiką yra nepriimtinas.

3.1 SĄMONINGUMO SKATINIMAS

IR ŽINIOS APIE ĮSTATYMĄ

PLATI SKLAIDA IR PAAIŠKINIMAI

Teisinis vaikų fizinių bausmių draudimas siunčia aiškų signalą, jog smurtas prieš vaikus yra nepriimtinas ir jis nebus ignoruojamas. Svarbiausia bet kurios informacijos kampanijos, kuria siekiama paremti tokį draudimą, sudedamoji dalis yra užtikrinti plačią siūlomo naujo įstatymo sklaidą ir paaiškinimus bei jo poveikį visiems asmenims. Kai kurios šalys, priėmusios įstatymus, draudžiančius vaikų fizinės bausmės, įgyvendino plačias, visuotines sąmoningumo skatinimo kampanijas, skirtas informuoti visuomenę apie naujojo įstatymo turinį ir tikslą.

PAVYZDŽIAI

Švedijoje po įstatymo priėmimo 1979 m. buvo pradėta plataus masto Vyriausybės finansuojama komunikacijos ir informacijos kampanija.¹ Jos metu buvo dalijamos brošiūros kiekvienam namų ūkiui švedų ir anglų

kalbomis. Be to, informacija taip pat buvo skelbiama ant pieno pakelių, siekiant užtikrinti, kad sąmoningumo skatinimas pasiektų ir vaikus, ir suaugusiuosius, bei paskatintų diskusijas šeimose. Suomijoje įstatymų įgyvendinimas buvo palaikomas periodinėmis kampanijomis nuo pat teisės aktų priėmimo 1983 m.², o Estijoje Socialinių reikalų ministerija bendradarbiauja su kitomis suinteresuotomis šalimis, kad kampanijomis ir viešomis diskusijomis skleistų informaciją apie įstatymą.³

SU PROJEKTU SUSIJĘ SPECIALISTAI

Siekiant užtikrinti, kad profesinė praktika remtų įstatymų įgyvendinimą, labai svarbios yra atitinkamų specialistų tikslinės pastangos dėl įstatymo turinio ir jo reikšmės jų vaidmenims ir pareigoms. Pavyzdžiui, tai gali apimti informaciją apie tai, kaip pranešti apie įtarimą dėl smurto. Sąmoningumo skatinimo veikla gali apimti specialistams, įskaitant socialinius ir vaikų apsaugos darbuotojus, mokytojus, medicinos darbuotojus ir policiją, skirtas informacines dienas.⁴

¹ Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Švedijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

² Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Suomijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

³ Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Estijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

⁴ Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Latvijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

ATSIŽVELGIANT Į GERIAUSIUS VAIKO INTERESUS

Komunikacijos ir sąmoningumo skatinimo kampanijos turėtų užtikrinti, kad visi su projektu susiję subjektai būtų informuoti, jog teisinis draudimas turi būti įgyvendintas laikantis geriausių vaiko interesų. Vaiko interesai negali būti naudojami siekiant pateisinti fizinės bausmės, nes jos pažeidžia vaiko teisę į žmogaus orumą ir fizinį neliečiamumą.

3.2 ELGESIO POKYČIAI

IR SOCIALINIO VIRSMO METODAI

Priėmus teisinį fizinių bausmių draudimą, komunikacijos veikla paprastai yra orientuota į informacijos apie naująjį įstatymą pateikimą. Tačiau vien sąmoningumo įstatymų atžvilgiu skatinimas savaime neužtikrina stiprios socialinės paramos ir individualaus įsipareigojimo laikytis šių pokyčių. Todėl komunikacija turėtų apimti daugiau nei informacijos apie draudimą pateikimą ir naudojant ją turėtų būti stengiamasi padėti pamatus naujam bendram sutarimui visuomenėje, nustatančiam, kad smurtas prieš vaiką, nors ir „lengvas“, yra nepriimtinas. Komunikacija remiant elgesio pokyčius ir socialinį virsmą yra dvi papildomos kryptys į kurias reikia nukreipti individualias praktikas ir socialinę įtaką, trukdančius įgyvendinti nacionalinius įstatymus.

ELGESIO POKYČIAI

Pirmasis metodas yra elgesio pokyčių metodas. Jame pagrindinis dėmesys skiriamas atskirų asmenų žinioms, požiūriui ir praktikai. Juo siekiama suteikti tėvams galimybę nutraukti ilgalaikius modelius ir leisti jiems priimti ir palaikyti tėvystės be smurto strategijas. Individualus elgesys neatsiranda vakuume. Jam dažnai įtaką daro socialinės normos ir praktika. Politikai taip pat gali remti pokyčius ar jiems trukdyti, priklausomai nuo grupių, pripažįstančių netinkamomis ar ginančią fizinių bausmių taikymą, pozicijos ir įtakos. Pavyzdžiui, Švedijoje socialinį virsmą ir praktiką labai stipriai paveikė įvairios profesinės grupės ir asmenys, tokie kaip gerai žinomi socialiniai darbuotojai, gydytojai ir politikai, kurie griežtai pritarė šiam draudimui ir viešai tai parodė.⁵

SOCIALINIS VIRSMAS

Antrasis metodas yra socialinis virsmas, jis orientuojasi į bendruomenės ir platesnę visuomenę, siekiant pakeisti žalingą kultūrinę praktiką, visuomenės normas ir religinius įsitikinimus, turinčius įtakos asmeniniam elgesiui. Tai gali apimti visos bendruomenės diskusijas su vaikais, globėjais, mokytojais, religiniais lyderiais ir kitais bendruomenės nariais apie žalingo elgesio poveikį ir tai, kaip būtų galima atsižvelgti į gėdą ir tabu.⁶

3.3 SĄMONINGUMO SKATINIMO

KAMPANIJŲ YPATUMAI

Sąmoningumo skatinimas yra svarbus tiek elgesio pokyčių, tiek ir socialinio virsmo komunikacijos aspektas. Tai gali apimti asmenų ir bendruomenių informavimą apie teises struktūras, fizinių bausmių poveikį ir riziką bei paramos paslaugas, prieinamas tėvams ir vaikams. Valstybių, kurios priėmė draudimą, patirtis rodo, kad yra keletas pagrindinių teminių sričių, kurios yra ypač naudingos sąmoningumui ir socialiniam pritarimui, palaikant įstatymą ir keičiant elgesį. Tai apima kampanijas, kurios yra laipsniškos, ilgalaikės ir turi platų tikslą; aiškina neigiamą fizinių bausmių poveikį; pabrėžia pozityvios tėvystės naudą; atremia pateisinimus; įpareigoja veikti.

LAIKYKITĖS NUOSEKLAUS IR ILGALAIKIO METODO TAIKYDAMI JĮ PLAČIAI TIKSLINEI AUDITORIJAI

Elgesio pokyčiai ir socialinis virsmas dažnai lemia papildomus ir ilgalaikius procesus. Siekiant pakeisti ilgai trunkantį požiūrį ir praktiką, gali prireikti nuolatinių pastangų. Siekiant paremti laipsnišką pažangą ir nuolatinį poveikį, svarbu, kad planavimas ir finansavimas sudarytų sąlygas ilgalaikėms ir pasikartojančioms veikloms, kurios remiasi mokymusi iš ankstesnių kampanijų ir iniciatyvų bei jas pratęsia.⁷ Ilgalaikė nacionalinė strategija, kurios tikslas užkirsti kelią ir kovoti su smurtu, turinti didelę tikslinę grupę, greičiausiai turės didesnį poveikį nei vienkartinės ar pavienės kampanijos. Elgesio pokyčiai ir besikeičiančios visuomenės reiškia, kad visi visuomenės nariai supranta ir pripažįsta smurtą prieš vaikus ir imasi veiksmų.

PAVYZDYS

Švedijoje visuomenės sveikatos priežiūros metodai, kovojantys prieš fizinių bausmių taikymą, leidžia imtis ilgalaikių, į plačią tikslinę grupę orientuotų veiksmų, kartu su kitomis veiklos rūšimis, pavyzdžiui, pagalbos linijomis, visuomenei kino teatruose, laikraščiuose, televizijoje ir radijuje pateikiama informacija.⁸

SUSITELKIMAS Į NEGATYVŲ POVEIKĮ IR POZITYVŲ VAIKŲ AUKLĖJIMĄ

Patirtis rodo, kad veiksmingas būdas skatinti požiūrio kaitą dėl fizinių bausmių taikymo yra skatinti sąmoningumą apie jo neigiamą poveikį vaikų sveikatai ir vystymuisi. Informacijos apie pozityvią tėvystę sklaida ir pozityvios tėvystės strategijų įtaką vaikų sveikatai, vystymuisi bei tėvų ir vaikų santykiams taip pat yra esminis dalykas keičiant individualų elgesį.

Paramos tėvams, prevencinės sveikatos priežiūros ir pozityvios tėvystės programos yra naudingos papildomos programos visuotinėms kampanijoms

5 Staffan Janson, Karlstado ir Upsalos universitetai, Švedija, „Vaikystė be smurto“ įvadiniam susitikime, Stokholmas, 2017 m. vasario 7 d.

6 https://www.unicef.org/cbsc/index_42352.html ir

7 Fizinių bausmių naudojimas Baltijos jūros regione, Nacionalinė konsultacijų ataskaita Estija (2017/)

8 Vaikystė be smurto: Konsultacijos su suinteresuotomis šalimis ekspertų susitikime Varšuvoje, 2018 m. kovo 13–14 d. Bodil Långberg „Švedijos kelionė“, kurią rasite adresu: <http://www.childrenatrisk.eu/nonviolence/2018/03/14/expert-meeting-communication-and-campaigns-related-to-the-legal-prohibition-of-corporal-punishment/>

ir dažnai yra dalis dedamų pastangų sąmoningumui skatinti ir raginti keisti tėvų elgesį. Pavyzdžiui, Europos Tarybos kampanija „Pasisakykime prieš pliaukštelėjimus“ sąmoningumo skatinimą derina su medžiaga, kuria tėvai mokomi pozityvaus vaikų auklėjimo.⁹

PATEISINIMŲ ATRĖMIMAS

Estijos patirtis rodo, kad sąmoningumo ugdymas apie teisinį draudimą ir pozityvią tėvystę yra efektyviausias, kai jis yra suformuluotas atsižvelgiant į tikslinės grupės kultūrą, socialines tradicijas ir normas. Jame nagrinėjama, kaip fizinių bausmių taikymas pasikeitė per visą istoriją ir kaip jos yra suvokiamos šiandien.¹⁰ Ypatingo dėmesio, be kita ko, naudojant įrodymus ir mokslinius tyrimus, taip pat kultūrinius ir teologinius argumentus, siekiant atkreipti dėmesį į klaidingą požiūrį, nusistatymus ir įsitikinimus, reikia fizinių bausmių taikymo pateisinimui, kuris grindžiamas kultūra ir religija.

PAVYZDŽIAI

Europos Tarybos kampanijoje „Pasisakykime prieš pliaukštelėjimus“ sukurta medžiaga, kuri paneigia mitus, palaikančius fizinių bausmių egzistavimą ir jų „teisėtumą“. Vaiko teisių tarptautinis tinklas (VTTT) taip pat paskelbė kontrargumentus dėl tėvų teisėmis ir kultūra bei religija pagrįstų argumentų dėl fizinių bausmių taikymo vaikų mokymosi procese.¹¹

ĮPAREIGOJIMAS VEIKTI

Lenkijos vaikų teisių ombudsmenas visoje šalyje įgyvendino kampanijas „Reaguokite. Jūs turite teisę“ ir „Nemuškite manęs – mylėkite mane“, kad visuomenė žinotų apie smurtą prieš vaikus jų bendruomenėse ir suprastų, jog imantis veiksmų galima išgelbėti vaiko gyvybę.¹² Panašiai penkiose Europos šalyse vykusioje kampanijoje „Pamatykite, išgirskite, papasakokite“ žmonės skatinami pastebėti smurto požymius ir imtis veiksmų. Švedijoje, finansuojant Vyriausybei, buvo sukurta kampanijos medžiaga „Išdrįskite pamatyti, išdrįskite reaguoti“, skatinanti anksti pastebėti ir imtis veiksmų prieš fizinę ir psichologinę prievartą.¹³

Latvijoje po kampanijos „Pamatykite, išgirskite, papasakokite“ buvo vykdoma kita kampanija, kuri parodė, jog fizinių bausmių taikymas vis dar yra paslėpta šeimų problema ir kad ji ardo tėvų ir vaikų santykius. Kampanijos metu buvo naudojami plakatai, radijo, televizijos ir viešieji renginiai, kuriuose įžymūs žmonės buvo pakviesti pakabinti diržą, kaip savo įsipareigojimo panaikinti fizinių bausmių taikymą, ženklą. Keliose Europos šalyse buvo įgyvendinta kampanija, kuria siekiama panaikinti iš kartos į kartą perduodamą fizinių bausmių taikymą. Jos metu buvo

naudojamas medžio, kuris buvo aprištas diržais, motyvas, tuo vizualiai pasiunčiant stiprią žinutę apie tai, kaip fizinių bausmių taikymas perduodamas iš kartos į kartą.¹⁴

⁹ <https://www.coe.int/en/web/children/corporal-punishment>

¹⁰ Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Nacionalinė konsultacijų ataskaita Estija (2017).

¹¹ <https://www.crin.org/en/library/publications/corporal-punishment-arguments>

¹² Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Baltijos jūros regiono Planavimo ataskaita, Stokholmas (2017).

¹³ Ten pat.

¹⁴ Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Latvijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

04

veiksmingo sąmoningumo skatinimo ir kampanijų vykdymo principai

Veiksmingas sąmoningumo skatinimas ir kampanijos turi paremti vaikų teises ir užtikrinti galimybes vaikams ir kitoms suinteresuotoms šalims informuoti apie komunikacijos veiklos kūrimą, įgyvendinimą ir vertinimą. Tokie veiksmai turi būti visa apimantys, etiški bei įtraukti daugybę subjektų į įvairios veiklos įgyvendinimą.

4.1 VAIKAI KAIP TEISIŲ TURĖTOJAI

Elgesys su vaikais yra glaudžiai susijęs su tuo, kaip jie suvokiami. Todėl pagrindinis socialinio virsmo ir elgesio pokyčių šioje srityje pagrindas yra tai, jog pripažįstama, kad vaikai, kaip ir suaugusieji, yra pilnaverčiai asmenys, turintys savo teises į fizinį neliečiamumą, žmogaus orumą ir dalyvavimą.

Šalyse, kuriose teikiama aukšto lygio socialinė ir individuali parama teisėtam vaikų fizinių bausmių uždraudimui, dažnai buvo pastebima, kad laikui bėgant keičiasi suvokimas apie vaikus. Kai visuomenė nustoja žiūrėti į vaikus kaip į suaugusiųjų nuosavybę, kuriuos galima bausti be pasekmių, ir pradeda matyti vaikus kaip teisių turėtojus ir lygius visuomenės narius, lieka mažiau galimybių pritarti smurtui prieš vaikus. Vaikų, kaip teisių turėtojų, pripažinimas, be kita ko, reiškia, kad vaikai turi vienodą apsaugą nuo smurto pagal įstatymus, kaip ir suaugusieji, įskaitant apsaugą nuo fizinių bausmių.

SUPAŽINDINIMAS SU VAIKŲ TEISĖMIS

Siekiant šio pažinimo, valstybės, kurios yra JT vaiko teisių konvencijos šalys, privalo suaugusiuosius ir vaikus plačiai supažindinti su Konvencijos principais ir nuostatais. Tai gali padėti siekti pažangos įgyvendinant

teisinį fizinių bausmių draudimą, prisidedant prie vaikų matomumo ir pagarbos vaikams bei jų teisėms didinimo, taip pat kintančio neigiamo požiūrio į vaikus ir jų padėtį visuomenėje.

PAVYZDŽIAI

Švedijoje Vaikų ombudsmenas Vyriausybės vardu parengė tėvams ir būsimiems tėvams medžiagą apie vaiko teises. Medžiaga informuoja tėvus apie tai, kaip jie gali išvengti elgesio, kuris neatitinka vaikų teisių ir pažeidžia vaikų teises į neliečiamumą, įskaitant ir fizines bausmes. Taip pat teikiama parama, kaip tėvai gali kurti pozityvius santykius su savo vaiku, paremtus abipuse pagarba. Medžiaga susideda iš trijų trumpų filmų, skirtų tėvų grupėms, gairių grupės vadovams, bei brošiūrų tėvams ir būsimiesiems tėvams. Be to, Europos Taryba sukūrė kampaniją, leidžiančią vaikams suprantamai ir linksmam susipažinti su vaikų teisėmis. Medžiaga gali būti naudojama sąmoningumo skatinimo veikloms mokyklose ir kitose vietose, kuriose vaikai lankosi, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros centruose, socialinėse tarnybose, sporto ir kultūros centruose.¹⁵

Tačiau vaiko teisių skatinimas komunikacijos veikloje apima ne tik informacijos apie vaiko teises sklaidimą. Tai taip pat reiškia, kad komunikacijos praktikoms daro įtaką vaiko teisių principai.¹⁶ Planuojant, įgyvendinant

¹⁵ <https://www.coe.int/en/web/children/i-have-rights-you-have-rights-he/she-has-rights-...>

¹⁶ JT Vaiko teisių konvencijos 3 straipsnis ir Vaiko teisių komitetas, „Bendroji pastaba Nr. 14 (2013) dėl vaiko teisės į tai, jog pirmiausia būtų atsižvelgiama į jo interesus“.

ir vertinant vaikystės be smurto kampanijas bei ginant teisę į vaikystę be smurto, svarbiausias dėmesys turi būti skiriamas vaiko interesams.

PAVYZDYS

Procesas „Komunikacija vystymuisi“ (angl. Communication for Development (C4D)) yra pavyzdys, kaip pritaikyti požiūrį į vaikų teises siekiant socialinio virsmo ir elgesio pokyčių. „Komunikacija vystymuisi“ apibrėžiama kaip sistemingas, planuojamas ir įrodymais pagrįstas strateginis procesas, skatinantis teigiamą ir išmatuojamą atskirų asmenų elgesį ir socialinius pokyčius, pagrįstus vietinės situacijos suvokimu. „Komunikacijos vystymuisi“ strategijos ir metodai padeda informuoti ir ugdyti bendruomenės narių įgūdžius ir pasitikėjimą savimi tam, kad jie galėtų priimti pagrįstus sprendimus, susijusius su klausimais, turinčiais įtakos vaikų gerovei. Tai skatina klausytis, kalbėtis, diskutuoti ir konsultuotis, įskaitant aktyvų ir prasmingą vaikų ir jaunimo dalyvavimą. Atskirtų patiriančioms grupėms suteikiama pirmenybė bei didelis matomumas ir pasisakymo teisė. Veikla skirta visos vaiko asmenybės vystymuisi, įskaitant fizinius, pažintinius, emocinius, socialinius ir dvasinius vaikų vystymosi aspektus. Veikla taip pat užtikrina, jog vaikai būtų laikomi pokyčių veiksniais ir skatina globėjų ir vaikų savigarbą bei pasitikėjimą.¹⁷

4.2 AKTYVUS VAIKŲ DALYVAVIMAS

Komunikacija ir sąmoningumo skatinimas atlieka svarbų vaidmenį įgyvendinant vaikų teisę į dalyvavimą tiek užtikrinant, kad jie būtų supažindinti su savo teise į laisvę nuo smurto, tiek suteikiant jiems teisę aktyviai dalyvauti veikloje tarp vaikų ir suaugusiųjų keičiant elgesį ir vykstant socialiniams pokyčiams.¹⁸ Jau egzistuoja daugybė sąmoningumo skatinimo iniciatyvų, kuriomis siekiama spręsti fizinių bausmių klausimą ir kurios skirtos tiesiogiai vaikams. Tačiau patirtis ir tyrimai daugelyje šalių rodo, kad vaikai dažnai nežino savo teisių ir kur ieškoti pagalbos bei paramos, kai jų teisės yra pažeidžiamos. Vaikai nori turėti prieigą prie kokybiškos informacijos apie smurtą, kaip galima to išvengti ir kur kreiptis, jei jie patiria smurtą. Visuotinės kampanijos gali vaidinti svarbų vaidmenį, tačiau taip pat svarbu užtikrinti, kad vaikai galėtų naudotis konfidencialiais patarimais ir konsultacijomis.

4.2.1 PRASMINGAS IR VEIKSMINGAS DALYVAVIMAS

Neoficialios konsultacijos Lenkijoje ir Estijoje, susijusios su programa „Vaikystė be smurto“, išsiaiškino vaikų požiūrį į tai, kaip maksimaliai padidinti kampanijų poveikį siekiant panaikinti fizinių bausmių taikymą. Jauni konsultuoti žmonės išreiškė nuomonę, kad, nors jauni žmonės gali būti svarbūs pokyčių kūrėjai, daugelis vaikų ir jaunų žmonių neturi galimybės išsakyti savo nuomonės taip, kad ji būtų išgirsta ir jaustis politiškai atstovaujama.¹⁹

Vaikų įtraukimas į prasmingą ir veiksmingą dalyvavimą kuriant, įgyvendinant ir vertinant komunikacijos ir sąmoningumo skatinimo veiklą turi daug privalumų. Patirtis iš viso pasaulio rodo, kad vaikai gali būti svarbūs sąmoningumo skatinimui ir kampanijoms, jei jie gauna tinkamą informaciją, paramą ir saugią aplinką, kurioje gali aktyviai dalyvauti. Vaikų dalyvavimas taip pat gali vaidinti svarbų vaidmenį keičiant vaikų suvokimą kaip suaugusiųjų intervencijų naudotojų, jog jie yra laikomi teisių turėtojais, kurie yra aktyvūs pokyčių dalyviai.

Vaikų dalyvavimas skatinant sąmoningumą ir sąmoningumo kampanijose turėtų sudaryti realias galimybes daryti įtaką turiniui, formatui ir komunikacijos metodams. Reikšmingas dalyvavimas reikalauja kruopštaus planavimo ir jautrumo įvairiems vaikų dalyvavimo principams ir pagrindams. JT Vaiko teisių komitetas sukūrė svarbiausių reikalavimų sąrašą prasmingam, etiškam, veiksmingam ir saugiam vaikų dalyvavimui.²⁰

Dalyvavimas turi būti skaidrus ir informatyvus, vadinasi, vaikams turi būti pateikta atitinkama, įvairialypė ir jų amžių atitinkanti informacija apie jų dalyvavimą, įskaitant tai, kur ji bus vykdoma, dalyvavimo apimtis, tikslas ir galimas poveikis. Vaikai turėtų būti informuoti apie jų teisę laisvai reikšti savo nuomonę ir su jais turi būti elgiamasi pagarbiai. Dalyvavimas nėra prievolė, tai yra teisė, todėl jis turi būti savanoriškas. Vaikai niekada neturėtų būti verčiami išsakyti savo nuomonę ir jiems turėtų būti pranešta, kad jie bet kuriuo metu gali nutraukti savo dalyvavimą tyrimuose ir konsultacijose.

Reikšmingas vaikų dalyvavimas suteikia vaikams galią, stiprina savigarbą ir pasitikėjimą tam, kad jie jaustųsi laisvi ir galintys prisidėti. Dalyvavimas turi būti pagarbus, kad vaikai galėtų laisvai imtis naujų idėjų ir veiklos bei derėtis dėl savo dalyvavimo, kad jis būtų pritaikytas prie pageidaujamo vaikų darbo pobūdžio. Vaikų požiūris turėtų būti traktuojamas pagarbiai ir nepamirštant socialinio ir ekonominio bei kultūrinio konteksto. Vaikų dalyvavimas turėtų būti labai svarbus vaikų gyvenimui ir suteikti vaikams galimybę visapusiškai pasinaudoti savo žiniomis, įgūdžiais ir sugebėjimais. Vaikai turėtų turėti galimybę pabrėžti ir spręsti klausimus, kuriuos jie patys nurodo kaip aktualius ir svarbius. Siekiant užtikrinti, kad dalyvavimas būtų atsakingas, reikia įsipareigojimo stebėti vaikus, kaip jų požiūris buvo aiškinamas ir naudojamas. Vaikams turėtų būti suteiktas aiškus grįžtamasis ryšys apie tai, kaip jų dalyvavimas turėjo įtakos rezultatams, ir jiems turėtų būti suteikta galimybė prireikus dalyvauti tęsiant tolesnius veiksmus ar veiklą.

Dalyvavimas turėtų būti pritaikytas prie vaikų gebėjimų ir poreikių užtikrinant, kad jis būtų palankus vaikams. Tam tikrais atvejais, tai taip pat apima laiko, erdvės ir išteklių suteikimą vaikams, kad jie augtų pasitikėdami

¹⁷ <https://www.unicef.org/cbsc/>

¹⁸ JT Vaiko teisių konvencijos 12 straipsnis ir Vaiko teisių komitetas, „Bendroji pastaba Nr. 12 (2009) dėl vaiko teisės būti išgirstam“.

¹⁹ Turid Heiberg „Vaikystė be smurto – išmoktos pamokos“. Vaikystės be smurto pristatymas įvadiname susirinkime Stokholme, 2017 m. lapkričio mėn.

²⁰ Vaiko teisių komitetas, „Bendroji pastaba Nr. 12 (2009) dėl vaiko teisės būti išklaustam“, p. 26.

savimi ir gebėtų pareikšti savo nuomonę. Taip pat svarbu pripažinti, kad vaikams gali prireikti įvairių rūšių pasiruošimo ir paramos, atsižvelgiant į jų amžių ir besivystančius gebėjimus. Patirtis rodo, kad suaugusiesiems taip pat reikia pasirengimo, įgūdžių ir paramos siekiant palengvinti vaikų dalyvavimą. Tai gali apimti mokymąsi klausytis ir bendrauti su vaikais, dirbti kartu su vaikais ir veiksmingai juos įtraukti į veiklą.

Vaikų balsas ir patirtis turėtų būti vienodai svarbūs. Dalyvavimas turi būti visa apimantis, reikia vengti esamų diskriminacijos modelių ir sudaryti galimybes dalyvauti visiems vaikams. Tam tikrose situacijose nuomonės pareiškimas gali būti susijęs su rizika. Todėl visas vaikų dalyvavimas turi būti saugus ir jautrus rizikos veiksniams. Tai gali apimti vaikų apsaugos strategiją, kurioje pripažįstama ypatinga rizika, su kuria susiduria kai kurios vaikų grupės, ir papildomos kliūtys, su kuriomis jos susiduria gaudamos pagalbą ir paramą. Visada turi būti užtikrinamas konfidencialumas, privatumas ir vaikams priklausančių duomenų apsauga. Vaikai turi būti informuoti apie savo teisę būti apsaugotiems nuo pakenkimo ir žinoti, kur kreiptis pagalbos. Tai taip pat gali apimti bendravimą su šeimomis ir bendruomenėmis, siekiant suprasti vaikų dalyvavimo vertę ir poveikį bei nustatyti galimas rizikas.

PAVYZDYS

Metodas „Jaunieji kalbėtojai“, pagrįstas įsitikinimu, kad vaikai yra savo gyvenimo ekspertai, įtraukia vaikus į prasmingas ir saugias konsultacijas. Švedijoje jis buvo naudojamas konsultuotis su vaikais įvairiomis temomis, įskaitant smurtą. Konsultacijų metu buvo gauta iš vaikų naudingų idėjų apie teisinio fizinių bausmių draudimo įgyvendinimą, įskaitant ir socialinių paslaugų vaidmenį.²¹

4.2.2 VAIKUI PALANKI MEDŽIAGA

Daugelis šalių sukūrė vaikams palankią medžiagą, kuri padėtų bet kokio amžiaus vaikams ieškant informacijos apie fizines bausmes ir nurodytų, kur jie gali kreiptis iškilus klausimams ir problemoms. Vaikams palanki medžiaga gali būti įvairių formų ir pobūdžio. Vaikų įtraukimas į informavimo ir sąmoningumo skatinimo veiklą padeda užtikrinti, kad informacijos ir komunikacijos priemonės būtų įdomios, aktualios ir tinkamos vaikams.

PAVYZDŽIAI

Europos Taryba siūlo medžiagą apie fizines bausmes, pritaikytą vaikams, įskaitant brošiūras ir interpus televizijos programose.²² Švedijoje vaikų ombudsmenas sukūrė vaikams skirtą medžiagą apie

jų teises, kurias sudaro aplankai su įvairaus amžiaus vaikams skirta informacija ir gairės mokytojams, norintiems naudoti šią medžiagą savo darbe.²³

ISTORIJŲ PASAKOJIMO METODAS

Tyrimai parodė, kad pagrindinės idėjos perduodamos efektyviau naudojant istorijų pasakojimo metodą, o ne tiesiog perteikiant informaciją. Istorijų pasakojimas gali perduoti informaciją vaikams natūraliu ir patraukliu būdu. Svarbu tai, kad šis metodas dažnai sukelia emocijas, su kuriomis vaikai gali save susieti.²⁴

PAVYZDŽIAI

Estijos patirtis parodė, kad istorijų apie fizines bausmes pasakojimas, žiūrint filmus ar skaitant literatūrą yra veiksmingas būdas skatinant diskusijas ir dialogą. Viename projekte buvo papasakota vaikams palanki istorija apie fizines bausmes XX a. pirmoje pusėje, siekiant pradėti diskusijas su mažais vaikais apie teisinį fizinių bausmių draudimą. Vaikams buvo suteikta galimybė pavaizduoti fizinių bausmių taikymą susitikimuose ir teatro spektakliuose ir tai, ką jie sužinojo, perteikti kitiems.²⁵ Estijoje ir Švedijoje labai teigiamai buvo reaguojama į vaikų knygų kūrimą jaunesnio amžiaus vaikams. Knygos yra parašytos paprasta, bet įtikinančia kalba, kad būtų užtikrinta, jog jose pateikimos mintys yra suprantamos ir prieinamos. Švedų knygoje „Liten“ (liet. „Mažylis“) kalbama apie vaiką, kurio namuose vyksta konfliktai ir apie tai, kokias strategijas jis naudoja esant sunkiomis situacijomis.²⁶

Istorijų pasakojimas, tiek rašytinėje medžiagoje, tiek ir filmuose, kuriuos galima skleisti mokyklose, per televiziją ir radiją, socialines žiniasklaidos priemones, pvz., „YouTube“ ir tinkle „Instagram“, vaikų ir jaunimo kino festivaliuose, taip pat gali būti veiksminga priemonė, kuria galima pasiekti paauglių sąmonę. Istorijos vyresniems vaikams gali būti aiškesnės ir iškelti sunkius klausimus, su sąlyga, jei istorija pasakojama iš vaiko perspektyvos ir gerbia vaiko orumą.²⁷ Be to, istorijų pasakojimas buvo sėkmingai naudojamas ir suaugusiesiems, pvz., surašant vaikų pagalbos linijoms papasakotas istorijas ir šią medžiagą išplatinant vaistinėse, geležinkelio stotyse ir sveikatos priežiūros įstaigose.²⁸

PAVYZDYS

Saugumo užtikrinimo programa „Džimba“, skirta mažiems vaikams, Latvijoje įrodė esanti veiksminga, žaisminga ir interaktyviai mokanti vaikus apie riziką ir apsaugos strategijas. Vaikai, kurie naudojami šia medžiaga, pradeda fiktyvią kelionę su herojumi Džimba ir sužino apie fizinį saugumą, saugumą

21 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Švedijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

22 <https://www.coe.int/en/web/children/child-friendly-materials>

23 <http://www.barnombudsmannen.se/barnombudsmannen/publikationer/utbildna-och-informera/jag-vill-saja-nagot-handledning-2009>

24 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Švedijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

25 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Nacionalinė konsultacijų ataskaita, Estija (2017).

26 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Nacionalinė konsultacijų ataskaita, Estija (2017).

27 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Švedijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

28 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Nacionalinė konsultacija Estijoje (2017).

tarpusavio santykiuose, teisę augti be fizinių bausmių ir kitų smurto formų, ir apie tai, kur jie gali kreiptis pagalbos. Programa remia tėvus, globėjus ir mokytojus diskusijose su vaikais apie smurtą ir parodo, kaip galima išlikti saugiams. Programos vertinimas parodė, kad ji turėjo ilgalaikį teigiamą poveikį sąmoningumui.²⁹

4.3 VISA APIMANTIS SĄMONINGUMO SKATINIMAS IR BENDRAVIMAS

Siekiant paremti teisinį fizinių bausmių draudimo įgyvendinimą, svarbu, kad komunikacijos veikla pasiektų plačiąją visuomenę. Žmonės retai būna vienodi. Skirtingoms grupėms reikia skirtingų veiklos rūšių ir informacijos pateikimo. Ypatingos pastangos turi būti dedamos norint pasiekti ir įtraukti visuomenės nuošalėje esančias grupes ir tuos, kuriems gresia didesnis smurto naudojimo pavojus. Gali būti sudėtinga nustatyti veiksmingas priemones, užtikrinančias, kad komunikacijos veikla pasiektų ir būtų pritaikyta visiems gyventojų sluoksniams ir grupėms, kad jos atitiktų konkrečius poreikius, požiūrį ir praktiką. Pavyzdžiui, universalūs metodai ir kampanijos gali būti mažai naudingi, kad įtikintų bendruomenes ir grupes, kurios toleruoja fizines bausmes, kaip veiksmingą būdą auklėti ir kontroliuoti vaikus. Patirtis rodo, kad dalyvavimo metodai, kurie į dialogą įtraukia bendruomenės ar religinius lyderius, pedagogus, tėvus ir vaikus, gali būti veiksmingas būdas pakeisti nusistovėjusias nuostatas ir normas, kurios toleruoja smurtą prieš vaikus.

4.3.1 PADIDINTOS RIZIKOS GRUPĖS

Neįtraukus sunkiai pasiekiamų bendruomenių į komunikacijos ir sąmoningumo skatinimo kūrimą, įgyvendinimą ir vertinimą, gali pakenkti šios veiklos patikimumui ir veiksmingumui.

Dažnai reikia ypatingų pastangų pasiekti šeimas, kuriose vaikams yra padidėjusi rizika patirti smurtą. Vaikų auklėjimo ir paramos programos, kurios bendradarbiauja su tėvais tam, kad pakeistų suvokimą apie vaikus ir jų elgesį, gali būti veiksmingos keičiant požiūrį ir mažinant fizinių bausmių taikymą.

PAVYZDYS

Estijoje dalyvavimu grindžiami tyrimai, įtraukiantys tėvus į paramos programas, parodė, kad bendruomenių pagrindu vykdoma programa pagerino vaikų auklėjimo ir bendravimo įgūdžius, o taip pat leido dalyviams kurti problemų sprendimo ir konfliktų valdymo strategijas. Visų pirma, programoje dalyvaujantys tėvai džiaugėsi, jog žinojo, kur kreiptis dėl informacijos apie teisinius, vaikų auklėjimo ir vaikų apsaugos klausimus.³⁰

TĖVAI

Daugelis šalių susiduria su ypatingu iššūkiu, kaip pasiekti ir į programas įtraukti tėvus. Tai yra problema, nes net jei motina yra informuota ir keičia savo požiūrį ir elgesį, tai tėvas gali to nedaryti, tuomet smurtas šeimoje tęsiasi toliau. Todėl gali reikėti kreiptis tiesiogiai į tėvus, įskaitant tai, kad reiks pritaikyti idėjinį turinį, metodus ir strategijas motyvuojant juos įsitraukti į veiklą ir potencialiai keistis.

PAVYZDŽIAI

Latvijoje kampanija, specialiai skirta tėvams, skatino teiginį, kad jei abu – tiek tėvas, tiek ir motina – yra aktyvūs tėvai ir dalijasi atsakomybe šeimoje, gali sumažėti streso lygis ir įmanoma išvengti smurto bei agresijos protrūkių. Kampanija pasiūlė grupines programas, įskaitant partnerystę su bažnyčiomis ir religinėmis organizacijomis³¹. Kitas pavyzdys yra pasaulinė kampanija „Vyriškos priežiūros kampanija“, skirta įtraukti tėvus. Ji naudoja vaizdus ir teigiamą idėjinį turinį, kurie tiesiogiai kalba tėvams, skatindami tėvus matyti tėvystės potencialą, svarbą ir atsakomybę.³²

MOTINOS

Patirtis rodo, kad gerokai dažniau fizines bausmes ir kitas smurto prieš vaikus formas taiko moterys. Todėl ypatingas dėmesys taip pat reikalingas norint pasiekti motinas, kurios taiko arba yra rizika, kad jos gali taikyti fizines bausmes. Suomijoje moterys, kurios bandė ieškoti pagalbos, skundėsi, jog jos nebuvo tinkamai išklaustos ar nebuvo vėliau su jomis dirbama. Taip buvo išmokta svarbi pamoka, kad moterims reikia nesunkiai prieinamos informacijos ir konsultacijų. Panašios socialinės padėties ar amžiaus grupės ir grupinis konsultavimas gali turėti didelį prevencinį poveikį ir prisidėti prie fizinių bausmių, perduodamų iš kartos į kartą, panaikinimo.³³

4.3.2 NAUJAI PRISIJUNGĘ VAIKAI IR TĖVAI

Šalims, kuriose buvo pasiektas tvirtas socialinis sutarimas ir parama teisiniams fizinių bausmių draudimui, gali reikėti persvarstyti savo strategijas ir priimti naujus būdus, kad būtų galima padėti naujai atvykusiems vaikams ir tėvams. Tam reikia mokytis ir prisitaikyti tiek naujiems, tiek ir seniai gyvenantiems piliečiams, taip pat profesionalams, dirbantiems su vaikais ir jų šeimomis. Pateikta informacija turi atitikti migrantų ir prieglobsčio prašytojų poreikius, kad jie galėtų naudotis tos pačios rūšies ir kokybės informacija kaip ir ilgalaikiai gyventojai. Ypatingos pastangos reikalingos siekiant užtikrinti, kad pateikta informacija būtų skirta skirtingų kultūrų, vaikus ir smurtą suvokiantiems asmenims, kad ši informacija prisidėtų ne tik prie

29 Vaikystė be smurto: Konsultacijos su suinteresuotosiomis šalimis Ekspertų susitikime Varšuvoje, 2018 m. kovo 13–14 d.

30 <http://www.dzimbajv.lv/>; <http://www.centrsdardedze.lv/en/services/children/programm-for-children>.

31 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Estijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017), p. 27.

32 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Latvijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017), p. 29.

33 <https://men-care.org>

įstatymų žinojimo, bet ir laipsniško požiūrio ir praktikos pasikeitimo. Migrantai ir prieglobsčio prašytojai yra gerai pasirengę tapti panašios kilmės ir kultūrų žmonių požiūrio ir elgesio pokyčių propaguotojais. Jei įtraukiami žmonės iš migrantų bendruomenių, jie gali tapti svarbiais šalininkais, kurie gali sėkmingai įsitraukti į diskusijas ir supažindinti savo bendruomenes su svarstomais klausimais.

PAVYZDŽIAI

Suomijos patirtis parodė, kad informacijos pateikimas gali daryti įtaką, jei jis derinamas su konsultavimu ir patarimais, kaip ją taikyti kasdiniame šeimos gyvenime.³⁴ Švedijoje internetinė jaunimo klinika, kurią administruoja Stokholmo apskrities taryba pateikia informaciją penkiomis dažniausiai migrantų ir prieglobsčio prašytojų naudojamomis kalbomis. Kartu su Švedijos jaunimo ir pilietinės visuomenės agentūra rengiami mokymo kursai, susiję su šia svetaine.³⁵

4.3.3 NEĮGALŪS VAIKAI

Visa apimantis bendravimas ir sąmoningumo skatinimas taip pat reiškia, kad visi vaikai yra įtraukiami į informacijos ir paramos medžiagą. Neįgalūs vaikai priklauso ypač pažeidžiamai grupei, kuriai reikia ypatingo dėmesio. Pavyzdžiui, patirtis Suomijoje rodo, kad specialistams reikia patarimų ir informacijos, kaip pastebėti ir nustatyti smurtą prieš neįgalius vaikus.³⁶ Švedijoje tyrimai parodė, kad ypač neįgaliems vaikams reikia daugiau informacijos ir švietimo apie smurto prevenciją, vaikų teisę augti aplinkoje be smurto, tarpasmeninius santykius bei seksualinę ir reprodukcinę sveikatą. Toks mokymas turėtų vykti pagal standartines mokymo programas ir profesinį mokymą specialistams, dirbantiems su neįgaliais vaikais. Išvados taip pat rodo, kad paramos tėvams programos turi būti sukurtos ir konkrečiai neįgalių vaikų tėvams.³⁷

4.4 ETIŠKAS SĄMONINGUMO SKATINIMAS IR KAMPANIJOS

Etiškumas yra ypač svarbus kampanijų ir viešų diskusijų dėl smurto prieš vaikus kontekste. Tvirta etika prisideda prie kampanijos patikimumo ir veiksmingumo bei apsaugo vaikus ir suaugusiuosius nuo galimos emocinės žalos ar grėsmės jų saugumui dėl jų dalyvavimo ar matomumo kampanijose.

Pagrindiniai principai apima pagarbos asmenims užtikrinimą, įskaitant informuoto asmens sutikimą, privatumą, duomenų apsaugą ir dalyvių apsaugą nuo žalos; ir užtikrinant pagarbą platesnei bendruomenei ar tikslinėms grupėms, kad rizika nebūtų didesnė už kampanijos naudą.

Kitas svarbus etinis rūpestis – neduoti pažadų ir neskatinti veiksmų, kurie yra nerealiūs pateiktame kontekste. Kontekstinė analizė yra labai svarbi

siekiant užtikrinti, kad kampanijos „nepakenktų“, kad jos nekeltų pavojaus vaikams ar neprisidėtų prie nepasitikėjimo tarp vaikų ir suaugusiųjų. Pavyzdžiui, šalyse, kuriose moksliniai tyrimai rodo, kad mokytojai dažniausiai pasisako už fizinių bausmių taikymą, gali būti neprotinga skatinti vaikus kalbėti su mokytojais apie smurtą, su kuriuo jie susiduria.

4.5 DARBAS GRUPĖJE

Stiprios ir plačios partnerystės yra labai svarbios veiksmingiems elgesio pokyčiams ir socialiniam virsmui. Darbas grupėje gali padėti apimti tiek sąmoningumo skatinimą, tiek ir kampanijas su savo veiklomis ir idėjomis, kurios yra veiksmingos ir atitinkančios skirtingus poreikius, kad būtų pasiektos ir įtrauktos visos svarbios auditorijos. Tokios partnerystės taip pat surenka kritinę masę ir parodo, kad skirtingos grupės ir profesijos, pvz., gydytojai, politikai, tikėjimo pagrindu susikūrusios grupės, mokytojai, policija ir pilietinė visuomenė, tvirtai palaiko draudimą taikyti vaikų fizines bausmes.

Valstybėms tenka pagrindinis vaidmuo užtikrinant priemones, kuriomis įgyvendinamas teisinis draudimas, pavyzdžiui, įgyvendinant nacionalines visuomenės sveikatos ir švietimo strategijas. Be to, yra daug suinteresuotų šalių, galinčių imtis efektyvių veiksmų kartu su ministerijomis ir vietos valdžia, pabrėžiant įvairius aspektus, pvz., sveikatos apsaugą, pozityvią tėvystę, smurto poveikį, žalingas tradicijas ir praktiką bei teisėsaugos vaidmenį. Tokie veiksmai gali pasiekti ir paveikti įvairias auditorijas, pavyzdžiui, tėvus, pedagogus, sveikatos priežiūros specialistus, bendruomenės ir religinius vadovus, vaikus bei jaunimą. Jie užsiima įvairia veikla, įskaitant propagavimą, paslaugų teikimą, švietimą ir bendruomeninę veiklą, suteikiančią galimybę skatinti sąmoningumą ir prisidėti prie požiūrio ir praktikos pokyčių. Šis dėmesio, pasiekiamumo, įtakos ir veiklos derinys yra svarbus receptas sėkmingiems elgesio pokyčiams ir socialiniam virsmui.

Kai kurie pagrindiniai šios srities subjektai yra aptariami toliau. Tačiau šis sąrašas nėra baigtinis, reikia išsamiai išnagrinėti, kurie subjektai gali ir turės didžiausią įtaką užtikrinant reikiamus socialinius pokyčius. Stiprios partnerystės kūrimas niekada neturėtų būti grindžiamas vien tik prielaidomis apie tai, kas galėtų būti naudingas partneris, norint pasiekti atskirus asmenis ir bendruomenes.

4.5.1 NEVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS

Nevyriausybinių organizacijų (NVO) atlieka svarbų vaidmenį skatinant elgesio pokyčius ir socialinį virsmą, vykdamas savo vaidmenį, propaguojant, skatinant sąmoningumą, mokant, teikiant paslaugas ir pristatant pozityvios tėvystės programas. Nevyriausybines jaunimo organizacijas ir grupes gali atlikti ypač svarbų vaidmenį pasiekiant vaikus ir remiant tarpusavy

34 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Suomijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

35 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Suomijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

36 Ola Florin „Vyrių smurto prieš moteris prevencija ir vaiko teisės“, Sveikatos ir socialinių reikalų ministerija. Pristatymas, Stokholmas, 2017 m. gegužės 10 d.

37 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Suomijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017), p. 29.

mokymąsi, kuris yra pritaikytas vaikų interesams, ir naudoti jų pageidaujamas bendravimo kanalus. Daugybė nevyriausybinų organizacijų parengė sąmoningumo skatinimo ir kampanijų iniciatyvas dėl vaikų teisės į laisvę nuo smurto, įskaitant fizinių bausmių taikymą.

PAVYZDŽIAI

Nuo 2001 m. „Visuotinė iniciatyva dėl visų fizinių bausmių vaikams panaikinimo“ aktyviai remia, teikdama svarbią informaciją ir pagalbą, visuotines, regionines ir nacionalines kampanijas, grindžiamas plataus masto partneryste ir išsamiais tyrimais.³⁸ „Gelbėkite vaikus“ parėmė ir įgyvendino nemažai sąmoningumo skatinimo iniciatyvų ir kampanijų, siekiančių fizinių bausmių panaikinimo, įskaitant kampaniją Rumunijoje, kurią sukūrė ir įgyvendino vaikai. „Visuotinė iniciatyva dėl visų fizinių bausmių vaikams panaikinimo“ ir „Gelbėkite vaikus“ taip pat kartu parengė kampanijos vadovą, kuriuo siekiama panaikinti vaikų fizinių bausmių taikymą.³⁹ Dar yra daug nacionalinių kampanijų pavyzdžių. Lenkijoje fondas „Empowering Children“ sukūrė ir įgyvendino daugybę kampanijų, kuriomis pasidalino su daugeliu kitų regiono šalių, kad pastarosios sutaupytų išteklių ir pasinaudotų sėkmingomis koncepcijomis. Latvijoje „Dardedze“ centras jau daugiau nei dešimtmetį kovoja už vaikystę be smurto ir pozityvų vaikų auklėjimą. Veikla apėmė daugiakrypčius metodus, įskaitant sąmoningumo skatinimą, kampanijas, propagavimą, veiklą su vaikais ir pozityvaus vaikų auklėjimo programų įgyvendinimą. Suomijoje Motinos ir vaiko namų ir prieglaudų federacija, kurioje veikia prieglaudos ir atviri globos centrai smurto šeimoje aukoms – tiek suaugusiems, tiek vaikams – siūlo programą „Padrąsink mane ir aš užaugsiu stiprus“, kuriame pagrindinis dėmesys skiriamas santykiams tarp tėvų ir vaiko. Programoje buvo sukurtas lankstinukas, kuriame tėvams pateikiama informacija apie jų elgesį su vaiku, kaip su juo kalbėtis ir derėtis, kaip kontroliuoti savo ir vaiko emocinę būseną ir kaip nustatyti ribas vaiko gyvenime, kad jos būtų pozityvios ir sukurtų saugumo jausmą. Lankstinuke pateikiama informacija tėvams, kad kai kurie vaikų auklėjimo metodai gali būti jiems žalingi, ir paaiškina skirtingas žiauraus elgesio su vaikais formas, o taip pat jų tiesiogines ir ilgalaikes pasekmes vaikui bei tėvų ir vaiko santykiams. Patiriantys sunkumų tėvai skatinami ieškoti pagalbos kaip galima anksčiau.⁴⁰

4.5.2 PASLAUGŲ TEIKĖJAI

Nevyriausybinių organizacijų dažnai dirba kaip paslaugų teikėjai arba bendradarbiaudamos su vietos paslaugų teikėjais, pavyzdžiui, sveikatos priežiūros įstaigomis, vaikų apsaugos tarnybomis ir mokyklomis.

Paslaugų teikėjai gali atlikti svarbų vaidmenį savo darbo kontekste, didinant suaugusiųjų, vaikų ir specialistų sąmoningumą, taip pat ir rengiant tikslines sąmoningumo skatinimo kampanijas ir paramos programas.

PAVYZDYS

Estijoje pilietinė visuomenė, bendruomeninės organizacijos ir vietos vaiko apsaugos tarnybos atlieka svarbų vaidmenį supažindinant gyventojus su vaiko apsauga, vaiko teisėmis ir pozityvia tėvyste. Didelis dėmesys vietinėms paslaugoms, taip pat paslaugų pritaikymas prie bendruomenių situacijos ir poreikių padėjo pasiekti ypač socialiai atskirtas šeimas arba mažumų grupes.

Tose vietovėse, kuriose daugiausia gyvena rusakalbiai, vietinėms asociacijoms pavyko skatinti pozityvius tėvų ir vaikų santykių ir bendruomenės gyvenimo pokyčius, verčiant įvairią informacinę medžiagą į rusų kalbą, daug dėmesio skiriant vaikų darželiams, mokykloms ir jaunimo klubams ir skatinant aktyvų žiniasklaidos dalyvavimą skelbiant pozityvius ir etiškus pranešimus apie vaiko apsaugą ir vaikų auklėjimą.⁴¹

4.5.3 MOKYKLOS

Mokyklos vaidina pagrindinį vaidmenį skatinant vaikų sąmoningumą ir įtraukiant vaikus į interaktyvų mokymąsi. Jie taip pat suteikia platformą, kuri būtų pasiekama tėvams ir specialistams.

PAVYZDŽIAI

Estijoje bendradarbiauja teisingumo kanclerio biuras ir mokyklų psichologų sąjunga, jų bendradarbiavimas apima sąmoningumo skatinimą ir informacijos pateikimą mokyklose. Tėvai ir mokytojai kviečiami į renginį, kuriame jie kartu žiūri filmą ir aptaria temą, o diskusijai vadovauja mokyklos psichologas. Šios iniciatyvos rezultatai buvo labai teigiami, nes padėjo žmonėms atvirai kalbėti apie fizines bausmes, pagrindinį dėmesį skiriant filmo įvykiams, o ne dalinant asmeninėmis istorijomis.⁴² Suomija turi švietimo programą mokyklų specialistams, finansuojamą Nacionalinės švietimo tarybos. Ji pateikia informaciją specialistams apie istorijas, nuomones ir rūpesčius, kuriuos vaikai išreiškė paskambinę į pagalbos liniją. Programa buvo vykdoma trijuose miestuose ir ji buvo labai palankiai sutikta švietimo specialistų.⁴³

38 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Švedijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

39 <http://www.endcorporalpunishment.org/>

40 <https://resourcecentre.savethechildren.net/sites/default/files/documents/3320.pdf>

41 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Suomijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017). Kampaniją galima rasti adresu http://www.ejulkaisu.fi/ensi_ja_turvakotien_liitto/towards_a_safe_childhood/#pid=1

42 Irina Golikova, Silamejė vaikų apsaugos asociacija, Silamejė vaikų apsaugos asociacijos veikla ir paslaugos: Psichologinės pagalbos teikimas ir smurto prevencija, Nacionalinė konsultacija, Estija, Narva, 2017 m. lapkričio 16 d.

43 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Estijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

4.5.4 POLICIJA

Policija gali labai prisidėti prie sąmoningumo skatinimo, bendruomenės informavimo ir mokymo. Estijos patirtis rodo, kad pasitikėjimas ir atviras bendravimas tarp policijos, piliečių ir specialistų skatina vaikus ir suaugusiuosius kreiptis į policiją ir prašyti informacijos ar pagalbos dėl smurto prieš vaikus. Estijoje su policija galima susisiekti policijos nuovadose, telefonu, elektroniniu paštu arba per paskyrą „Web-Constable“ Facebook’e. „Web-Constables“ suteikia vaikams ir suaugusiems galimybę lengvai susipažinti su policijos pareigūnų pateikta informacija ir patarimais. Vaikai aktyviai naudojami šiuo bendravimo būdu įvairiais klausimais, įskaitant fizinių bausmių ir smurto klausimus. Policija taip pat turėjo teigiamos patirties bendraujant tiesiogiai su vaikais, pavyzdžiui, per stovyklas, kuriose vaikai mokosi saviginos įgūdžių ir mokyklose, kuriose jie dalyvauja sąmoningumo skatinimo veikloje.

4.5.5 RELIGINĖS, DVASINĖS IR TIKĖJIMU PAGRĪSTOS GRUPĖS

Religinės, dvasinės ir tikėjimo pagrindu veikiančios grupės turi didžiulį pasiekiamumą ir patikimumą tarp savo šalininkų ir gali atlikti svarbų vaidmenį padedant bendruomenėms apsvarstyti smurtą prieš vaikus tikėjimo ir įsitikinimų kontekste. Dėl sąmoningumo skatinimo, švietimo ir diskusijų jie gali perduoti aiškią žinią, jog vaikus žalojančios tradicijos ir praktikos privalo liautis. Jie taip pat gali padėti savo bendruomenėms keisti elgesį ir rasti pozityvių alternatyvų. Be to, jie gali suteikti saugią aplinką, kurioje suaugusieji ir vaikai galėtų diskutuoti apie savo patirtį bei kreiptis patarimų ir paramos tiek individualiai, tiek grupėse.

PAVYZDŽIAI

Lenkijos patirtis rodo, kad kunigai savo parapijose gali daryti didelę įtaką skatinant vaikų auklėjimo be smurto strategijas. Kunigai turi daug galimybių atvirai kalbėti apie smurto prevenciją šeimoje ir vaikų fizinių bausmių draudimą, pateikiant informaciją tėvams ir skatinant vaikystę be smurto.

Galimybės spręsti šiuos klausimus yra mokyklose, dirbant su jaunimu, bendruomenės centruose ir socialinėje veikloje, konsultuojant šeimas, kalbant su atskirais parapijiečiais ir bažnyčioje pamaldų metu.⁴⁴

Švedijos bažnyčia dirba su vaikais ir šeimomis įvairiausiais būdais. Dauguma parapijų siūlo konsultacijas tėvams ir atskiriems asmenims, o didesnėse parapijose paprastai yra šeimų konsultavimo tinklai. Daugelis jų siūlo atvirą erdvę jauniems tėvams, kur jie galėtų susitikti vieni su kitais vaiko priežiūros atostogų metu. Parapijos taip pat dirba su vaikų ir jaunimo grupėmis, kurios suteikia jaunimui

erdvę ir galimybes aptarti su jų gyvenimu susijusius klausimus, įskaitant ir smurtą. Bažnyčia taip pat siūlo neutralią erdvę tėvams, kurie ieško patarimų.

Tikėjimo grupės taip pat turi puikią galimybę įsitraukti į teologinę diskusiją su kitomis tikėjimo grupėmis, kurios toleruoja smurtą, ir prieštarauti Švento Rašto aiškinimams, kurie yra naudojami pateisinti fizines bausmes. Visame pasaulyje bažnyčios ir tikėjimo grupės ėmėsi veiksmų, kad paskelbtų viešus pareiškimus ir paremtų teisės aktus, kuriais būtų uždraustos fizinės bausmės. Bendradarbiavimas tarp tikėjimų buvo ir yra labai svarbus siekiant parodyti vienybę ir skelbti aiškią žinią religinėms bendruomenėms visame pasaulyje.⁴⁵

4.5.6 ŽINIASKLAIDA

Žiniasklaida gali būti svarbi ir įtakinga partnerė informuojant visuomenę apie fizinių bausmių draudimą, smurto paplitimą ir poveikį, vaikų teises ir alternatyvas smurtui. Informatyvios ir kritiškos viešos diskusijos gali padėti skatinti visuomenės sąmoningumą, socialinį sutarimą ir paramą draudimui. Kita vertus, sensacingi reportažai dažnai praleidžia galimybes skatinti sąmoningumą, ugdyti visuomenę dėl smurto prieš vaikus ir skatinti pozityvią praktiką.

Etiniai ir profesiniai standartai, įskaitant konfidencialumo ir privatumo laikymąsi, yra ypač svarbūs žiniasklaidai, rengiančiai reportažus šia tema, siekiant išvengti neigiamų pasekmių šaltiniams, kurie parodo iniciatyvą, prisideda ar pasirodo žiniasklaidos reportažuose. Žiniasklaidos reportažų etiškumo ir sąmoningumo gairės gali padėti žurnalistams ir kampanijos dalyviams nustatyti principus ir atskaitomybę, išvengti išnaudojimo ir panaikinti riziką vaikams.⁴⁶ Taip pat padeda, jei žurnalistai, kurie praneša apie smurtą, yra supratingi ir jautrūs svarstomiems klausimams.

PAVYZDŽIAI

Latvijoje žiniasklaida yra įsitraukusi į sąmoningumo skatinimo, informacijos platinimo ir viešus debatus, skatindama priemones, skirtas užkirsti kelią fizinėms bausmėms, įskaitant pozityvios tėvystės ir mokymo strategijas. Pranešimai apie konkrečius atvejus kartais gali išryškinti esamus ypatingą susirūpinimą keliančius klausimus ir gali būti veiksminga paskata apsaugoti atskirus vaikus nuo smurto. Tačiau, atsižvelgiant į galimą riziką, susijusią su visuomenės poveikiu, pirmenybė teikiama anonimiškam faktiniam pranešimui apie atvejus, kai analizuojama nepateikiant šališkų vertinimų. Kai kurie žurnalistai taip pat glaudžiai bendradarbiauja su pilietine visuomene ir ekspertais tam, kad juos informuotų ir jiems patartų.

44 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Suomijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

45 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Lenkijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

46 Chris Dodd (2018) „Bendradarbiavimas su tikėjimo pagrindu susikūrusiomis bendruomenėmis – kampanijos dėl vaikystės be smurto“ pristatymas renginyje „Vaikystė be smurto“: Konsultacijos su suinteresuotomis šalimis ekspertų susitikime. Varšuvoje, 2018 m. kovo 13–14 d.

Lenkijoje vaikų teisių ombudsmenas reguliariai susitinka su žurnalistais, kurių specializacija reportažų apie vaikus kūrimas. Šios konsultacijos ir žurnalistų, kurie tiria tokius atvejus, įžvalga daro įtaką ombudsmeno politikos analizei ir gali daryti įtaką rengiant rekomendacijas ir propagavimo darbui, kuriuo siekiama stiprinti nacionalinių įstatymų, susijusių su vaikais, įgyvendinimą.⁴⁷

4.5.7 PAGALBOS LINIJOS

Vaikų pagalbos linijos gali atlikti svarbų vaidmenį skleidžiant informaciją ir suteikiant vaikams galimybę kalbėti apie smurtą ir gauti patarimų. Pagalbos linijos yra ypač sėkmingos, jei jos siūlo vaikams kelis kanalus susisiekti su jomis, įskaitant telefoną, elektroninį pašta, „Skype“, „Facebook Messenger“ ir kitas mobiliąsias pokalbių programas. Daugelyje šalių vaikų pagalbos linijos įgyvendino kampanijas, skirtas skatinti sąmoningumą dėl vaikų teisių, teises į apsaugą nuo smurto ir nurodančias vietas, kuriose vaikai gali gauti pagalbą. Pagalbos linijos taip pat labai padeda sistemingai surinkti duomenis, statistiką ir kokybiškas vaikų ataskaitas, kurios gali būti pagrindas kurti naujas priemones, gaires, politiką ir procedūras. Pavyzdžiui, Suomijos vaikų pagalbos linija, bendradarbiaudama su Vaikų ombudsmenu, parėmė konkrečių gairių parengimą, kaip bendradarbiauti su vaikais ir juos išklausti.⁴⁸

4.5.8 TARPVYRIAUSYBINĖS ORGANIZACIJOS

Tarptautinės ir regioninės tarpvyriausybės organizacijos gali atlikti svarbų vaidmenį remdamos nacionalinį sąmoningumo skatinimą ir kampanijas, paremdamos mokslinius tyrimus, teikdamos kampanijoms medžiagą ir mobilizuodamos tarpvalstybines partnerystes ir politinę paramą veiklai nacionaliniu lygmeniu.

PAVYZDŽIAI

Pavyzdžiui, UNICEF pateikia daugybę tyrimų ir rekomendacijų, kaip plėtoti kampanijas, skirtas vaikų teisėms. Pasaulio sveikatos organizacija (PSO) daug dėmesio skiria smurto prieš vaikus nutraukimui ir fizinėms bausmėms, įskaitant INSPIRE ataskaitų paskelbimą, kuriose pateikiamos įrodymais pagrįstos strategijos, skirtos kovoti su smurtu prieš vaikus. JT generalinio sekretoriaus specialusis atstovas dėl smurto prieš vaikus veikia kaip įtakingas pokyčių katalizatorius, mobilizuojant veiksmus ir politinę paramą.

EUROPOS TARYBA

Regioniniu lygmeniu Europos Tarybos vaidmuo suvaidino didžiulį vaidmenį skatinant vaikų teises Europoje, įskaitant vaikų teisę į laisvę nuo smurto kampaniją „Pakelkite savo ranką“. Parlamentinė asamblėja, kurioje dalyvauja visų 47 valstybių narių parlamentų atstovai, priėmė rekomendaciją, kurioje raginama, jog Europa taptų „laisva nuo fizinėms bausmėms zona“. Europos socialinių teisių komitetas nustatė, jog valstybės, kuri yra Europos socialinės chartijos ir Peržiūrėtos socialinės chartijos šalis, nesugebėjimas uždrausti fizinėms bausmėms taikymo pats savaime yra Chartijos pažeidimas. Pastaraisiais metais Europos žmogaus teisių teismas pasmerkė fizinėms bausmėms taikymą prieš vaikus keliuose teismo sprendimuose.⁴⁹

EUROPOS SĄJUNGA

Europos Sąjunga (ES) taip pat labai prisidėjo prie fizinėms bausmėms taikymo panaikinimo. Pavyzdžiui, Europos Parlamentas paskelbė politinius pareiškimus, kuriais siekiama užkirsti kelią fizinėms bausmėms taikymui prieš vaikus, ir ES taip pat suteikė solidų finansavimą projektams, kuriais siekiama panaikinti fizinėms bausmėms taikymą Europoje.

BALTIJOS JŪROS VALSTYBIŲ TARYBA

Baltijos Jūros Valstybių Taryba (BJVT) vaidina aktyvų vaidmenį skatinant teisinį fizinėms bausmėms taikymo draudimą ir keičiant požiūrį bei viešąją nuomonę Baltijos jūros regione ir už jo ribų. Programa „Vaikystė be smurto“ yra pavyzdys, kaip regioninė organizacija gali remti ir palengvinti bendradarbiavimą tarpvalstybiniu mastu dėl bendro tikslo.⁵⁰

PARTNERYSTĖS

Be to, Visuotinė partnerystė siekiant užkirsti kelią smurtui prieš vaikus suburia vyriausybinius, nevyriausybinius ir privačiojo sektoriaus subjektus tam, kad būtų aktyviau imtasi kovos su smurtu prieš vaikus veiksmų, įskaitant sąmoningumo skatinimą apie darnaus vystymosi tikslą 16.2 bei kitus tikslus siekiant panaikinti smurtą prieš vaikus.⁵¹ Partnerystės strategija suteikia pagrindą šalims, norinčioms paspartinti veiksmus, kuriais siekiama panaikinti smurtą prieš vaikus.⁵²

4.5.9 RIVATUS SEKTORIUS

Privataus sektoriaus įsitraukimas į daugelį kampanijų, susijusių su vaikų teisėmis, dėl didžiulės finansinės galios ir pasiekiamumo buvo sėkmingas. Yra daug būdų, kaip bendrovės gali įsitraukti, pavyzdžiui, į kampanijas, bendravimo kanalų ir medžiagų kūrimą

47 Pavyzdžiui, žr. Tarptautinė žurnalistų federacija, „Teisingas vaikų traktavimas (Putting Children in the Right)“, Gairės žurnalistams ir žiniasklaidos profesionalams (2002).

48 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinėms bausmėms naudojimo Baltijos jūros regione, Lenkijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017).

49 Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinėms bausmėms naudojimo Baltijos jūros regione, Suomijos nacionalinė konsultacijų ataskaita (2017), p. 31.

50 Visų pirma žr. Tyrer prieš JK, 1978 m.; Campbell ir Cosans prieš JK, 1982 m.; Costello-Roberts prieš JK, 1993 m.; A prieš JK, 1998 m.

51 www.childrenatrisk.eu/nonviolence/

52 <https://sustainabledevelopment.un.org/sdg16>

bei remti savo darbuotojų švietimą vaikų auklėjimo bei smurto strategijose.⁵³ „Body Shop“ kampanija „Panaikinkite smurtą namuose“, įgyvendinta bendradarbiaujant su pilietinės visuomenės organizacijomis, yra vienas iš kampanijos, kuri buvo veiksminga tiek pasiekiamumu, tiek poveikiu, pavyzdžių. „Body Shop“ taip pat rėmė UNICEF tyrimus apie tai, kaip vaikus paveikia smurtas namuose.

Taip pat yra pavyzdžių, kai produktai buvo naudojami plačiam trumpo idėjinio turinio platinimui, siekiant panaikinti smurtą prieš vaikus. Vienas iš pavyzdžių yra „Gelbėkite vaikus“ kampanija, kuri spausdino trumpus idėjinio turinio pranešimus ant įspiriamų šlepečių, kuriais buvo siekiama atgrasyti nuo fizinių bausmių taikymo, ir jos buvo platinamos bendruomenėse. Ši kampanija buvo surengta pasikonsultavus su vaikais, kurie atskleidė, kad tėvai dažnai naudoja savo batus trenkti vaikams.

4.5.10 TYRINĖTOJAI, UNIVERSITETAI

IR EKSPERTŲ GRUPĖS

Mokslininkai, universitetai ir ekspertų grupės gali suteikti neįkainojamą informaciją, pavyzdžiui, kontekstinę analizę; duomenis ir tyrimus dėl fizinių bausmių paplitimo ir poveikio; įrodymais pagrįstą iniciatyvų poveikio vertinimą bei naujoviškus sprendimus smurto problemai spręsti. Daugelyje šalių mokslinių tyrimų rezultatai ir duomenys apie vaiko vystymąsi, smurto prieš vaikus poveikį ir smurto naudojimo praktikos perdavimo iš kartos į kartą buvo ypač svarbūs skatinant visuomenės sąmoningumą, viešas diskusijas bei siūlant paramą tėvams ir specialistams. Žinomi tyrinėtojai pateikė įrodymų, patvirtinančių draudimą, ir panaudojo savo žinias bei patikimumą viešose kampanijose, pateikdami konkrečią informaciją, duomenis ir sprendimus.

⁵³ <http://www.end-violence.org/>

05

sąmoningumo skatinimas ir kampanijos, skirtos elgesio ir socialiniams pokyčiams

Elgesio ir socialiniai pokyčiai yra sudėtingas ir ilgalaikis procesas, kuriam reikalingas intervencijų derinys, kuris yra kruopščiai suplanuotas, įtvirtinantis principus ir kuriame atsižvelgiama į nacionalinį kontekstą, auditoriją, potencialius partnerius ir išteklius. Skiriant nemažai laiko, paprastų, patrauklių, savalaikių ir socialinių intervencijų, įtraukiančių vaikus į veiksmų kūrimą, įgyvendinimą ir vertinimą, suformavimas gali padidinti rezultatus ir užtikrinti ekonominį efektyvumą. Mokymasis iš stebėsenos ir vertinimo yra labai svarbus siekiant nustatyti, kaip ateityje turėtų būti kuriamos ir įgyvendinamos strategijos, veikla, pasitelkiami partneriai ir kanalai, kad būtų pasiektas kuo didesnis poveikis.

Elgesio ir socialiniai pokyčiai dažnai yra sudėtingi ir kartais delikatus. Todėl sąmoningumo skatinimą ir kampanijas reikia atidžiai planuoti ir atkreipti dėmesį į tai, kaip idėjiniai pranešimai rengiami ir perduodami, atsižvelgiant į ankstesniuose skyriuose pateiktus pamatus ir principus.

Socialinių ir elgesio pokyčių komunikacija (SEPK) naudoja bendravimą tam, kad pakeistų atskirų asmenų ir visuomenių požiūrį, normas ir elgesį. Šis metodas sujungia ir koordinuoja idėjinių pranešimų perdavimą įvairiais ryšio kanalais, kad pasiektų daugybę visuomenės lygių, o atskiri asmenys ir bendruomenės gautų informaciją iš šaltinių, kurie yra jiems žinomi ir kuriais pasitiki. SEPK įrodė poveikį sveikatos skatinimo srityje. Kampanijoje dalyvaujantys asmenys yra situacijų analizės ir iniciatyvų rengimo, įgyvendinimo ir vertinimo centre.

5.1 KONTEKSTO SUPRATIMAS

Pirmasis SEPK žingsnis – apibrėžti ir suprasti konkrečią problemą ir ją sustiprinančią varomąją jėgą.⁵⁴ Tai apima tam tikro praktikos konteksto ir varomosios jėgos analizę. Tai padės nustatyti iššūkius, prioritetines grupes, kas ir kam daro įtaką, požiūriui ir elgesiui, ir kas gali būti pagrindiniai partneriai. Skiriamas ypatingas dėmesys auditorijos analizei gali padėti nustatyti, plėtoti ir įgyvendinti tam tikrai auditorijai veiksmingas ir tinkamas veiklas, įskaitant informacijos pateikimą, ryšių kanalus ir medžiagą. Tai taip pat gali padėti užtikrinti, kad kampanija būtų delikati principui – nepakenkti tikslinei grupei.

Šio mokymo tikslas – vengti daryti prielaidas ar skubotas išvadas, o siekti gilaus esamų galimybių ir iššūkių, kuriuos reikia pasverti ir spręsti, supratimo.

54 Vaikystė be smurto: Konsultacijos su suinteresuotomis šalimis Ekspertų susitikime Varšuvoje, 2018 m. kovo 13–14 d. Henriko Holmquistio „Darbas su bendrovių sektoriumi dėl vaiko teisių“ galima rasti šiuo adresu: <http://www.childrenatrisk.eu/nonviolence/2018/03/14/expert-meeting-communication-and-campaigns-related-to-the-legal-prohibition-of-corporal-punishment/>

Subjektų, įskaitant tikslią auditoriją, turinčių patirties ir įžvalgų apie skirtingus kontekstinius elementus, grupes, nuostatas ir kitus elgesio veiksnius, įtraukimas padės užtikrinti, kad informacija ir analizė būtų naudinga ir svarbi.

5.2 INTERVENCIJOS KŪRIMAS

Kai bus atlikta tinkama analizė, laikas pradėti kurti iniciatyvas. SEPK paprastai apima keletą skirtingų rūšių intervencijų ir komunikacijos kanalų, kuriuose dalyvauja įvairūs subjektai, ypač skirtingose visuomenėse, ir kur skirtingoms grupėms gali prireikti skirtingų metodų. Tai gali apimti propagavimą, bendruomeninę ir nacionalinę žiniasklaidą, plačias viešąsias kampanijas, konsultacijas, pozityvios tėvystės programas ir IRT (pvz., socialinės žiniasklaidos ir e-mokymosi). Akivaizdu, kad subjektai, turintys įtaką atitinkamoms auditorijoms, naudoja situacijos analizės metu įgytas žinias savo kontekstui ir vaidmeniui bei rengia tikslius komunikacijos tikslus ir priemones tam, kad įtikintų savo auditoriją. Auditorija kviečiama ir jai suteikiama galimybė dalyvauti veikloje ir vaidinti svarbų vaidmenį vertinant programą.

SEPK remiasi žiniomis, moksliniais tyrimais ir duomenimis, tačiau ji taip pat priklauso nuo kūrybinių idėjų, kurios padėtų nustatyti veiksmingus keitimosi žiniomis būdus. Yra daug metodų ir požiūrių į veiksmingą mokymąsi ir sąmoningumo ugdymą, kuriais siekiama skatinti tam tikrą elgesį. Pagrindinės idėjos apima tai, kad mokymosi metodai turėtų būti pritaikyti prie to, kaip žmonės nori mokytis, ir kad metodai būtų įsimintini, įdomūs ir linksmi.⁵⁵ Dalyvavimas istorijų pasakojimo veikloje yra vienas iš pavyzdžių, kaip mokymasis su vaikais gali būti įsimintinas, įdomus ir linksmas.

5.2.1 PAPRASTOS IR PATRAUKLIOS INICIATYVOS

PPSS (angl. EAST) metodas taikomas keturiems pagrindiniams principams, skirtiems iniciatyvoms, kurios gali daryti įtaką elgsenai: Paprastas, Patrauklus, Socialinis ir Savalaikis (angl. Easy, Attractive, Social and Timely)⁵⁶ Ši programa buvo sukurta siekiant padėti politikos formuotojams ir specialistams sukurti veiksmingus elgsenos metodus ir paskatinti kurti ir planuoti sąmoningumo ugdymo ir kampanijų veiklą. PPSS metodas remia paprastus, lengvai suprantamus pranešimus ir juose pateikiamas aiškias bei konkrečios rekomendacijos, ką reikėtų daryti. Siekimas komunikaciją padaryti patrauklia gali apimti elementus, kurie patraukia dėmesį, įskaitant vaizdus, spalvas, stilių ir pan., nustatymą ir taikymą. To pavyzdys yra kampanija Latvijoje, kurioje buvo naudojama šeimos medžio, aprišto diržais, nuotrauka, iliustruojanti įtikinamą idėjinį turinį apie smurto perdavimą iš kartos į kartą.

5.2.2 SOCIALINĖS INICIATYVOS

Kuriant socialines iniciatyvas, gali būti parodoma, kad dauguma žmonių arba žmonių, galinčių daryti įtaką tam tikram asmeniui ar grupei, palaiko arba taiko norimą elgesį. Tai taip pat gali apimti bendruomenių ir tinklų mobilizavimą skatinant skaidą tarp bendrų pažiūrų ar amžiaus grupių, pvz., per tikėjimo pagrindu veikiančias grupes ar jaunimo organizacijas. Kai kuriuose kontekstuose labai veiksminga įtraukti įžymybes, gerai žinomus profesionalus ir politikus, tokius kaip ambasadorius ir atstovus, kurie atvirai parodo savo paramą. Švedijoje daug įvairių profesinių grupių ir asmenų, tokių kaip gerai žinomi socialiniai darbuotojai ir gydytojai, taip pat politikai, padėjo daryti įtaką visuomenės nuomonei, parodydami savo paramą ir atvirai dalindamiesi savo žiniomis.⁵⁷

5.2.3 SAVALAIKĖS INICIATYVOS

Laiku vykdoma iniciatyva skatina žmones paremti ar praktikuoti norimą elgesį tuo metu, kai jie yra labiausiai imlūs, pavyzdžiui, kai vyksta pagrindiniai gyvenimo įvykiai, pvz., tampama tėvais. Pagrindinių gyvenimo įvykių metu tai gali padėti žmonėms suprasti ir planuoti, kaip jų ketinimai taps realiu elgesiu. Pavyzdžiui, paslaugų teikėjai, įskaitant pagalbą jauniems tėvams prieš ir po gimdymo, gali atlikti svarbų vaidmenį skatinant tėvų sąmoningumą apie smurto poveikį ir vaikų auklėjimo be smurto strategijas tuo metu, kai tėvai yra imlesni patarimų priėmimui ir mokymuisi.

5.2.4 AUDITORIJOS ĮTRAUKIMAS

Aktualūs ir tinkami komunikacijos produktai gali išjudinti auditoriją, keisti požiūrį ir skatinti elgesio pokyčius. Pvz., įtikinamų vaizdų ir pranešimų naudojimas kampanijos medžiagoje ar įtikinančioje mokymo sistemoje ir medžiagoje apie smurto poveikį vaikų sveikatai ir vaikų auklėjimo be smurto alternatyvas gali pasirodyti labai svarbūs keičiant elgesį. Svarbu suprasti ir įvertinti galimybes ir riziką, kurią gali sukurti tam tikra komunikacijos priemonė, todėl reikia pasiruošti imtis veiksmų neigiamam poveikiui sušvelninti. Pvz., socialinės žiniasklaidos kampanijos gali sukurti grįžtamąjį ryšį iš nepalaikančių atskirų asmenų ir grupių ir gali skatinti iškraipytus pranešimus ir nenaudingus viešus pokalbius.

Auditorijos ir vaikų įtraukimas gali suteikti naudingų patarimų, kaip kurti tinkamus ryšių kanalus, pranešimus ir medžiagą. Tai taip pat yra naudinga priemonė informuoti apie vertinimą ir atsiliepimams gauti. Tam tikrais atvejais auditorijai taip pat gali būti suteikta galimybė įsitraukti vykdant įvairias veiklas.

Konsultacijos Estijoje metu jauni dalyviai pateikė daugybę rekomendacijų, kaip sukurti veiksmingą komunikaciją prieš fizinių bausmių taikymą. Primygtinai

⁵⁵ Šiame pranešime numatyti SEPK veiksmai remiasi „Procesu P“, tačiau nepateikia šio proceso aprašymo ar apžvalgos. Daugiau informacijos rasite: https://www.thehealthcompass.org/sites/default/files/strengthening_tools/P%20Process%20Eng%20%26%20Fr.pdf

⁵⁶ Žr. pavyzdžiui, „MindSpace“ <https://www.mindspace.net>

⁵⁷ <http://www.behaviouralinsights.co.uk/reports/behavioural-insights-team-publishes-east-a-new-framework-for-applying-behavioural-insights/>

rekomenduojama naudoti socialinę reklamą komunikacijoje apie fizinių bausmių taikymą. Buvo pasiūlyta, kad labai trumpas vaizdo įrašas akimirksniu gali pritraukti jaunos auditorijos dėmesį, kartu priverčiant juos apmąstyti svarstomą temą. Buvo pasiūlyta, kad trumpi „YouTube“ reklaminiai vaizdo įrašai, kurių negalima praleisti, galėtų būti tinkamas įvadas pasiekiant jaunus žmones internete. Palyginimui, buvo manyta, kad plakato naudojimas daro mažiau įtakos, nors jie gali būti veiksmingi, jei klijuojami tose vietose, kur vaikai ir tėvai juos mato kasdien, pavyzdžiui, autobusų stotelėse.

Buvo pasiūlyta, kad komunikacija taip pat turėtų būti nukreipta į tėvus ir patarti jiems dėl fizinių bausmių taikymo alternatyvų. Buvo manoma, kad tėvai turėtų suprasti, kaip vaikai jaučiasi, kai jie patiria smurtą, ypač baimę, kurią jie jaustų namuose. Buvo manoma, kad žinia, jog fizinės bausmės yra smurto forma, turėtų būti įtikinamai perduodama. Jauni žmonės manė, kad būtų priimtina parodyti tėvų smurto prieš vaikus scenas – tiek, kiek jos atspindi vaiko tikrovę ir perspektyvas. Jie išreiškė nuomonę, kad sėkminga kampanija prieš fizinių bausmių taikymą turėtų būti galingas raginimas praregėti, tiksliai parodantis, kaip smurtas kenkia vaikams. Jaunimas taip pat pabrėžė būtinybę informuoti vaikus apie tai, kaip gauti socialinio darbuotojo ar kito paramą teikiančio asmens pagalbą ir paskatinti vaikus kalbėti apie smurtą. Svarbi žinia buvo ta, kad gyvybiškai svarbu sukurti empatijos kultūrą ir paskatinti žmones padėti vieni kitiems, kai kam nors prireikia pagalbos.⁵⁸

5.3 BANDYMAI, MOKYMASIS IR PRITAIKYMAS

Stebėseną ir vertinimą yra labai svarbūs norint suprasti, ar sąmoningumo skatinimo iniciatyva arba komunikacijos kampanija turėjo numatytos įtakos tikslinių auditorijų žinioms, požiūriui ir elgesiui ir ar tai pradėjo teigiamus tėvų ir vaikų pokyčius.⁵⁹

Galima pasimokyti apie tai, kaip turėtų būti kuriamos ir įgyvendinamos būsimos strategijos, veiklos, ieškoma partnerių ir kanalų, siekiant kuo didesnio poveikio. Tai gali suteikti svarbią informaciją apie tai, kaip galima padidinti sėkmingą veiklą, ar ir kaip galima pakartoti teigiamą poveikį su kitomis auditorijomis, ir kokias sritis, metodus ir medžiagą reikia peržiūrėti ar patobulinti.

Planavimo metu dažnai pro pirštus žiūrima į stebėseną ir vertinimą. Siekiant užtikrinti, kad tai iš tikrųjų veiktų, svarbu suplanuoti vaidmenis, atsakomybę, strategijas, metodus ir išteklius ir nustatyti sėkmės rodiklius jau planavimo etapo metu. Rodikliai gali padėti atskleisti svarbias išdavas:

- Pagrįstumo – ar rodiklis vertina tai, ką jis turi vertinti?
- Patikimumo – ar rodiklis duoda panašių rezultatų, kai naudojamas kitose situacijose?
- Konkretumo – ar rodiklis vertina atskirą temą arba iššūkį?
- Jautrumo – ar rodiklis atspindi to, kas tyrinėjama, pokyčius?
- Veikimo – ar rodiklis yra išmatuojamas arba įvertinamas kiekybiškai, naudojant išsamias ir išbandytas apibrėžtis ir pamatinius standartus?

Auditorijos įtraukimas į stebėseną ir vertinimą gali atskleisti informaciją ir perspektyvas, kurios kitu atveju galėtų būti prarastos. Auditorijos, įskaitant vaikus, turėtų būti skatinamos ir joms turėtų būti suteikiamos galimybės teikti grįžtamąjį ryšį ir įvertinti iniciatyvas.

⁵⁸ Staffan Janson, Karlstado ir Uppsalos universitetai, Švedija, „Vaikystė be smurto“. Pristatymas įvadiniame susitikime, Stokholmas, 2017 m. vasario 7 d.
⁵⁹ Vaikystė be smurto: Perėjimas nuo fizinių bausmių naudojimo Baltijos jūros regione, Nacionalinė konsultacijų ataskaita Estija (2017).

Vaikystė be smurto

Programos „Vaikystė be smurto“ tikslas – skatinti visišką fizinių bausmių draudimo Baltijos jūros regione įgyvendinimą, daugiašalėms suinteresuotoms šalims bendradarbiaujant, planuojant ir vykdant bendrus veiksmus. Programai vadovauja Baltijos jūros valstybių taryba ir yra bendrai finansuojama iš Europos Komisijos.

www.childrenatrisk.eu/nonviolence

Baltijos jūros valstybių taryba

1992 m. įsteigta Baltijos Jūros Valstybių Taryba (BJVT) yra politinis forumas, skirtas regioniniam tarpvyriausybiniam bendradarbiavimui ir dialogui. BJVT valstybės narės yra Danija, Estija, Suomija, Vokietija, Islandija, Latvija, Lietuva, Norvegija, Lenkija, Rusija, Švedija ir Europos Komisija. BJVT veikia per savo tinklus ir ekspertų grupes. 1998 m. BJVT pradėjo darbą įgyvendinant JT vaiko teisių konvenciją. BJVT Vaikų rizikos ekspertų grupė bendradarbiauja su nacionaliniais, regioniniais ir tarptautiniais suinteresuotais subjektais tam, kad būtų panaikintas piktnaudžiavimas, išnaudojimas, prekyba žmonėmis ir visų formų smurtas prieš vaikus. **www.cbss.org**

Regioninė iniciatyva ir partnerystė

Programa „Vaikystė be smurto“ veikia kartu su Estijos, Suomijos, Latvijos ir Švedijos ministerijomis bei Lenkijos vaikų teisių ombudsmenu. Ekspertų susitikimuose dalyvavo ir ministerijų, nacionalinių parlamentų, ombudsmeno tarnybos vaikų klausimams, akademinės bendruomenės ir organizacijų, taip pat vaikų iš daugelio Baltijos jūros regiono šalių atstovai, kurie prisidėjo prie programos ir rekomendacijų ataskaitų. Taip pat dalyvavo ir kitų Europos šalių bei institucijų ekspertai.

Visuotinė iniciatyva dėl visų fizinių bausmių vaikams panaikinimo

„Visuotinė iniciatyva dėl visų formų vaikų fizinių bausmių panaikinimo“ bendradarbiauja su vyriausybėmis ir nevyriausybėmis institucijomis siekdama visuotinio uždraudimo ir vaikų fizinių bausmių panaikinimo. Programos „Vaikystė be smurto“ tarptautinis partneris. **www.endcorporalpunishment.org**

Rekomendaciniai pranešimai

Nuoseklus vadovas dėl vaikų teisių konvencijos įgyvendinimo, siekiant uždrausti fizinės bausmės

Vaikystės be smurto užtikrinimas –
Fizinių bausmių draudimo namų aplinkoje įgyvendinimo rekomendacijos

Vaikų auklėjimas be smurto –
pozityvi tėvystė, siekiant uždrausti fizinių bausmių taikymą

Palaikančių bendruomenių, skirtų vaikystei be smurto, kūrimas – sąmoningumo skatinimo kampanijos, kuriomis siekiama uždrausti fizinių bausmių taikymą

Paslaugų teikėjai – vaikystės be smurto šalininkai –
Paslaugų teikimas vaikams ir tėvams, siekiant uždrausti fizinių bausmių taikymą

Pažangos, orientuotos į vaikystę be smurto stebėjimas –
požiūrio ir elgesio pokyčių įvertinimas siekiant uždrausti fizinių bausmių taikymą.

Programai „Vaikystė be smurto“ vadovauja
Baltijos jūros valstybių taryba bendradarbiaudama su:

Estijos socialinių reikalų ministerija,
Suomijos Socialinių reikalų ir sveikatos ministerija,
Latvijos gerovės ministerija,
Lenkijos vaikų teisių ombudsmenu,
Švedijos sveikatos ir socialinių reikalų ministerija,
„Visuotinė iniciatyva dėl visų fizinių bausmių vaikams panaikinimo“

Daugiau informacijos apie programą „Vaikystė be smurto“, įskaitant jos rekomendacinius pranešimus ir kampaniją, galima rasti adresu www.childrenatrisk.eu/nonviolence

Šį projektą bendrai finansuoja Europos Sąjunga pagal 2014–2020 m. Teisių, lygybės ir pilietybės programą. Šis leidinys atspindi tik autorių požiūrį, o Europos Komisija negali būti laikoma atsakinga už bet kokį jame pateikiamos informacijos naudojimą.

GLOBAL INITIATIVE TO
**End All Corporal
Punishment of Children**